

MAX NORDAU.

TALOUELLINEN VALHE

SUOMENTANUT

YRJÖ SIROLA.

TAMPEREELLA, 1906.
M. V. VUOLUKAN KUSTANNUKSELLA.

Tampere, 1906.

Kirjapaino O. Y. »Sanoma», Tampereella.

Max Simon Nordau

syntyi 29 p. heinäk. 1849 Pestissä, jossa hänen seemiläistä sukuperää oleva isänsä eli tiedemiehenä. Jo 16:n ikäisenä alkoi Max kirjoitella sanomalehtiin, tuli v. 1872 lääketieteen tohtoriksi ja lähti sitten 6-vuotiselle tutkimusmatkalle käyden läpi kaikki Europan maat. Lopuksi asettui hän Pariisiin lääkärinammattia harjoittamaan, jonka ohessa hän julkaisi huomiota herättäneet teoksensa.

Ensin pari kuvausta Parisista sitten »Kremlistä. Alhambraan, kulttuurikuvia», jossa hän terävästi arvosteli Europan eri kansojen heikkouksia. Myös kaunokirjallisia teoksia julkaisi hän, mutta enimmin levisi teos »Sovinnaisia valheita», jossa hän 1883 lääkärin häikäilemättömyydellä pisti terävän leikkuuveitsensä nykyisen ihmissuvun helmasynteihin ja mätäpaiseihin. Rohkeasti väittää tekijä heti alussa mahdollisimman tarkasti ilmaisevansa useimmin nykyajan sivistyksen huipuilla olevain mielipiteen. »Ajan vaikea sairaus on pelkuruus». Ei uskalleta lausua, mitä

*kuitenkin todeksi tiedetään. Ollaan muka kun-
nioittavinaan toisten »vakaumuksia», noitten, jotka
eivät ollenkaan välitä antaa arvoa meidän vakuu-
muksillemme, vaan ryhtyisivät vainoomaan meitä,
kun vain voisivat. Tämä pelkuruus tukee kuiten-
kin valheen valtaa ja siksi on tekijä tahtonut
täyttää velvollisuutensa itseään, totuutta ja aate-
tovereitaan kohtaan. Hän väittää, että vapaa-
ajattelijat kyllä olisivat enemmistönä, kunhan vain
kaikki teeskentelijät saataisi riisumaan naama-
rinsa. Kirjansa neljännen painoksen esipuheessa
syksyllä v. 1883 hän antaa vasta iskuja lukui-
sille vastustajilleen. Vastaväitteitä ja selityksiä
ei hän sano kirjoittajalla olevan lupa tehdä, ainoas-
taan parantaa kirjaansa, jos voi. Hänen ei tar-
vitse sitä tehdä, sillä hänen mielipiteitään on joko
väännetty tai kumoomatta väitetty vastaan.
Makeasti nauraa hän saksalaisille, jotka ovat
koittaneet tehdä häntä jääviksi tällaista teosta
kirjoittamaan: eihän hän olekaan neuvos eikä
professori! »Olen asiaan kuulumaton. Sehän on
selvää. Teillä on ihan oikein. En kuulu Son-
hedrin'iin.*) Teillä on oikeus olla olevinanne,
niin kuin ei minua olisikaan ja olkapäitänne
kohauttaen kääntää minulle selkänne. Mutta minä
toivon, että köyhät kalastajat, publikaanit, nuo
pienimmät, onnettomat ja kurjat kuulevat minua.
Ja siihen olen tyytyväinen.*

*) Juutalaisten korkea raati.

»Mene, Tekel, Upharsin», (Sinä olet punnittu ja köykäiseksi havaittu) kirjottaa hän ensi luvun otsikkoon osottaen rohkeasti vedetyillä piirteillä kuinka nykyinen asema on mahdoton ja pitämätön.

Sisäinen ristiriita ilmenee kaikissa maissa kaikilla elämän aloilla ja eri luvuissa käsittelee tekijä uskonnollista, yksinvaltaista, ylimyksellistä, valtiollista, taloudellista, aviollista y. m. valheita tullen loppusopuointuun, joka luonnollisen mailman katsomuksen valtaan päästessä on tekevä ihmissuvun onnelliseksi.

Jos tämä taloudellinen valheen paljastaja voittaa riittävästi ystäviä — jotka hän hyvin ansaitsee — suomalaisten lukijain keskuudessa, lupaa kustantaja tarjota lääkkeitä muitakin valheita vastaan. Lienee tarpeen huomauttaa, että tekijän taloudelliset teoriat voivat sietää arvostelua, mutta vanhan valheen repiminenhän hänellä onkin päätarkotus ja arvostelu on hänen vahvin puolensa.

Suomentaja.

I.

Sivistyksen epäkohtien joukossa ovat taloudelliset sellaiset, että niistä useimmat saavat kärsiä, ja ne tuntuvat syvimmin. Paljon on sellaisia ihmisiä, jotka eivät koskaan tutki yliaistillisia kysymyksiä, joille jumala on yhtä vähän mieltäkiinnittävä kuin aine, paavin kiertokirje yhtä vähän huvittava kuin kehitysoppi ja joilla usko ja tieto ovat yhtä pintapuolisia. Poliitiikkakin jättää monen kylmäksi ja suurempi joukko löytyy kuin luullaan ihmisiä, jotka eivät välitä siitä, hallitaanko heitä keisarin vaiko tasavallan nimessä, niinkauan kuin valtio muuttumattomana esiintyy poliisin, veronkantajan tai sotamiehen muodoissa.

Sitävastoin ei löydy ainoatakaan kulttuuri-ihmistä, jolle ei kysymys ansiosta ja kulutuksesta joka hetki esiintyisi. Taloudellisen elämän ilmiöt huomaa tylsimmänkin järki. Jokainen, joka on itsetietoinen, tuntee tarvitsevansa jotakin, napisee vaikeuksia vastaan tahi nousee mahdottomuutta vastaan saada täyttää tarpeensa. Häntä katkeroittaa se epäsuosio, joka on hänen raatamisensa ja

niitten nautintojen välillä, joita hän tahtoisi hankkia itselleen, ja vertaa osaansa luonnon lahjoin ja työn tuotteisiin muuttumaan. Nälkäiseksi tulee monta kertaa päivässä ja on väsynyt illalla jokaisen työpäivän päätyttyä; niinpian kun hän saa nähdä jonkun esineen, joka loisteensa tai kauniin muotonsa puolesta pistää silmään, niin tuntee halun omistaa sen. Alituisesti joutuu ihminen täten ajattelemaan suhdettaan yleiseen taloudelliseen liikkeeseen, elantovälineitten tuottamiseen ja kuluttamiseen. Ei myöskään löydy mitään olosuhdetta, joka niin suuressa määrin kuin tämä voisi temmata joukkoja mukaansa. Keski-ajalla miljoonat ihmiset joutuivat liikkeeseen, kun puhuttiin heille uskonnosta, ja 18:nen vuosisadan loppupuolelta aina viime vuosisadan keskipaikoille alkoivat ihmiset vaatia henkisten tarpeittensa tyydyttämistä, valistusta ja poliittista vapautta. Mutta 19:nen vuosisadan lopulla kuuluu suuresta joukosta huuto: leipää. Tämä huuto on ainoana sisältönä siinä politiikassa joka koettaa kaikenmoisilla tempuilla — kuten esimerkiksi yllyttämällä henkilöitä tai eri yhteiskuntaluokkia toisiansa vastaan, sodalla, siirtomailla, näyttelyillä, parlamentaarisilla lörpötyksillä ja niin kutsutuilla reformeilla — johtaa kansoja niistä ajatuksista, jotka yksinomaan täyttävät sen mielen; mutta joka yleisen mielipiteen pakottamana tulee yhä uudelleen tuohon suureen maailmankysymykseen, kulutusasiaan. Meidän aikanamme eivät ristiretket sellaista tar-

koitusta kuin pyhän maan valloittamista varten voi tulla kysymykseen, mutta ainoastaan sellaisen kultaisen nahan valloittamista varten, jota kutsutaan hyvinvoinniksi. Paperiperustuslakien ja demokraattisten mahtisanojen takia ei tehdä enään vallankumouksia, ei, ainoastaan jotta saisi raataa vähemmin ja syödä runsaammin.

Ei koskaan ole juopa rikkaan ja köyhän välillä ollut niin hämmästyttävän syvä kuin nyt. Ne kansantaloustieteilijät, jotka perustavat tieteelliset teoksensa siihen väitelämään, että köyhyys on yhtä vanha kuin ihmiskunta leikkivät sarvilla kevytmielisesti tai petollisesti. Löytyy ehdotonta ja suhteellista köyhyyttä ehdoton köyhyys on tila, jossa ihminen joko ei ollenkaan tai ainoastaan vaillinaisesti voi tyydyttää todellisia tarpeitaan, s. o. niitä jotka syntyvät itse elontoiminnan kautta, tällöin hän siis ei voi saada tarpeellista ravintoa tai voi saada sen ainoastaan sellaisilla ponnistuksilla, että hän saa nauttia lepoa ja unta niin pienessä määrässä, että elimistö senkautta heikentyy ja tuhoutuu ennen aikojaan. Suhteellinen köyhyys taas alkaa silloin, kun ihminen ei voi tyydyttää niitä teennäisiä tarpeita, joihin hän on tottunut. Mutta nämä tarpeet eivät ole välttämättömiä ehtoja säilymiseksi hengen ja terveyden, ja yksilö tulee useimmiten huomaamaan ne, vertaamalla toisten elämäntapaa omaansa. Työmies tuntee olevansa köyhä, kun hän ei voi tupakoida eikä juoda, porvarisrouva, kun hän ei voi pukeutua silkkiin eikä

hankkia itselleen_kaikenlaisia tarpeettomia talouskaluja, vapaitten ammattien harjoittaja, kun hän ei voi vapautua rauhattomuudesta lapsiensa tulevaisuuden ja oman vanhuutensa takia. Tämä köyhyys ei ilmeisesti ole yksistään suhteellista, koska esim. porvarisrouva on työmiehen mielestä rikas, ja professori voisi pitää sitä elämäntapaa ylellisenä, joka tuntuisi hienossa ympäristössä kasvaneele aristokraatille niukalta se on myöskin subjektiivista yksilökohtaista jos se on ainoastaan olemassa kunkin henkilön mielikuvituksessa eikä mitenkään tuo mukanaan objektiivisesti yleispätevästi määrättävissä olevaa puutetta tarpeellisissa elämänehdoissa sitä seuraavine elimistön surkastumisineen. Se ei ole sanalla sanottuna mitään fysiologista (elintoiminnallista) köyhyyttä, ja jo vanha Diogenes on näyttänyt toteen, että tämä yksin on subjektiivisen hyvinvoinnin rajamääräys, ja että voi elää jokseenkin huolettomana, niinkauan kuin elämän tarpeet tulevat tyydytetyiksi helposti ja runsaasti.

19:nen vuosisadan kultturi ihmiseltä, joka on kaikkien sivistyneen maailman tapojen ja tarpeitten orja, tuntuu, kun hänen katseensa kääntyy entisaikoja kohti, siltä kuin suurin osa ihmiskuntaa aina olisi ollut köyhää, ja sitä köyhempi kuta pitemmälle muinaisuuteen hän menee. Vaatteet olivat karkeampia ja harvoin tehtiin uusia, asuinrakennukset olivat huonompia, ruoka yksinkertaisempaa, taloustarpeet niukemmat, käteiset rahava-

rat pienemmät ja tilaisuus hankkia itselleen tyhjänpäiväisiä romuja harvinaisempi. Tämä suhteellinen köyhyys ei herätä meissä kuitenkaan sääliä. Ainoastaan joka kenopäinen muotinukke voi nähdä traagillista siinä, että eskimonaisen täytyy suojella itseänsä kylmyydeltä hylkeennahkaisilla vaatteilla, sen sijaan että käyttäisi omituisia, yhtä kalliita kuin epääistikkaita silkkilaitteita; ja minä pidän sitä sängen epäiltävänä, missä määrin hyvän kuninkaan Henrik IV:nen hurskas toivomus että jokainen talonpoika hänen valtakunnassaan voisi panna sunnuntaisin kanan pataansa, oli liikuttanut tai viehättänyt todellisia talonpoikia, niinkauan kun he saivat tarpeeksensa häränlihasta.

Ehdoton, fysiologinen köyhyys on pysyväinen ilmiö ainoastaan korkealle kehittyneen ja epäterveellisen sivistyksen johdosta. Luonnontilassa ja alemmalla sivistysasteella se on mahdoton. Jokaisen olennon ensimmäisenä elinilmauksena on hankkia itselleen tarpeeksi ravintoa. Jos tämä ei onnistu, niin olento menehtyy. Mutta se ei alistu tähän vapaaehtoisesti. Tämä koskee ihmistä kuten kaikkia eläviä olentoja. Alkuperäinen ihminen ei alistu puutteeseen vaan vastustelee ja voittaa tahi tulee itse voitetuksi. Jos hän on metsästäjä ja riista karttaa hänen metsästysmaitaan, niin hän hakee uusia. Jos hän on maanviljelijä ja raataa otsansa hiessä aamusta iltaan pellolla, joka ei anna hänelle toimeentuloa, niin hänen tarvitsee vain tietää, että parempia viljelysmaita löytyy valmistuaksensa niitä

viljelemään. Jos muut asettuvat häntä siinä vastustamaan, niin hän tarttuu aseisiin ja tappaa vihollisensa tai kuolee itse. Jos hän voittaa, niin yltykyläisyys on silloin hänen voimansa ja rohkeutensa palkka. Tästä syystä syntyi kansanvaelusten aikana tuo alituinen kansanvirtaus köyhistä maista hedelmällisempiin. Geiserikin, Attilan, Djuigis-kaanin ja Vilhelm Normandialaisen urhoollisuus johtuu alkujaan vatsasta ja verisimmillä, kuniakkaimmilla tappotantereilla, joista aikakirjat tietävät kertoa, on päivällisestä heitetty arpaa rautatanapilla. Sanalla sanoen alkuperäinen ihminen voi kärsiä todellista köyhyyttä, s. o. nälkää. Hii-pivää kurjuutta vastustaaksensa tarttuu hän aseisiin ja raivaa miekallaan tien ylellisyyteen, tahi kuolee ennemmin vihollisen kirveeniskusta kuin antaa kaikenlaisten puutteiden hiljalleen kuihduttaa itsensä. Ehdoton köyhyys ei sovi yhteen sellaisenkaan sivistyksen kanssa, joka ei ole pääsyt fysiokraattien *) kantaa pitemmälle. Niinkauan kuin kansa tuntee ainoastaan maanviljelystä, karjanhoitoa ja kotiteollisuutta, voi se olla köyhä jaloihin metalleihin ja ylellisyystavaroihin nähden, mutta ei keltään sen jäseneltä puutu elintarpeita. Vasta sitten kun ihminen on kadottanut yhteyden ravintoa antavan maaemon kanssa, vasta sittenkuin hän piiloutuen kaupungin muurien taa on

*) Taloudellinen koulukunta joka ei täysin käsittänyt inhimillisen työn merkitystä tuotannon perustana.

luopunut kaikesta osuudestaan maahan ja metsään eikä enään voi omin voimin hankkia itselleen ruokaa ja juomaa eläin- ja kasvikunnasta, vaan on pakotettu vaihtamaan ammattitaitonsa tuotteet luonnontuotteisiin, jotka muut ovat ottaneet yksinoikeudekseen, vasta silloin alkaa muutamille ihmisille ehdoton köyhyys, sillävälän kuin toisten, harvojen onnistuu kerätä itselleen äärettömän suuria rikkauksia.

Kansakunta, jonka muodostavat vapaat talonpojat, ei koskaan ole köyhä. Siksi se tulee vasta silloin, kuin talonpoika pakotetaan maaorjuuteen ja hallitsija ottaa häneltä hänen peltonsa sadon tai muuten käyttämällä tai tuhlaamalla hänen työvoimaansa, estää häntä hoitamasta taloaan, kun kaupungit laajentuvat ja vetävät puoleensa suuremman osan kansaa. Nouseva sivistys painaa joka päivä suuren osan kansan jäsenistä täydelliseen köyhyyteen, koska se suosii kaupungeja maalaisväestön kustannuksella, suurteollisuuden kehitystä ruokatuotannon kustannuksella ja synnyttää suurilukuisen proletaarijoukon, joka ei omista tuumaakaan maata, joka on työnnetty kaikkien ihmisen toimeentuloehtojen ulkopuolelle, ja jonka täytyy kuolla nälkään sinä päivänä, jolloin se tapaa varvinsa, tehtaansa ja konepajansa suljettuina.

Näin pitkälle ovat ne Länsi-Euroopan maat tulleet, joita pidetään rikkaimpina ja sivistyneimpinä. Niitten asujamisto on jakautunut toiselta

puolen vähemmistöön, joka elää pöyhkeilevässä loistossa tuhlaus puuskineen, ja toisaalta enemmistöön, joka joko ainoastaan suurilla ponnistuksilla voi pysytellä hengissä tai huolimatta suurista ponnistuksistaan ei voi saavuttaa ihmisarvolle sopivaa olotilaa. Vähemmistö tulee päivä päivältä yhä rikkaammaksi, juopa heidän ja enemmistön elämäntapojen välillä suurenee, sen arvo ja vaikutusvalta yleisiin asioihin tulee lakkaamatta mahdavamaksi. Kun puhutaan nykyisten miljoonamiesten ennen kuulumattomasta järjettömästä tuhlauksesta, niin rypistää joku sivistyshistorioitsijana näensä ja mainitsee ylenkatseellinen hymy huulillaan jonkun kuulun kirjailija nimen jonka on todistettava, ettei tämä ole läheskään sellaista kuin Roomassa keisariajalla tai edes keskiajalla ja että epäsuhte saman kansan upporikkaan ja rutiköyhän välillä olisi ollut paljon pahempi kun nyt. Mutta tämä on vain jäljitettyä humpuukia. Sellaisia kuin Vanderbiltin, parooni Hirschin, Rotschildin, Kruppin y. m. omaisuudet, jotka nousevat yli 400 miljoonan ja korkeammallekin, ei löytynyt keskiajalla. Olkoon, että vanhalla ajalla jonkun despootin suosikki, satraappi tai prokonsula oli koonnut kuulumattomia rikkauksia kiskomalla jonkun maakunnan puhtaaksi, mutta nämä rikkaudet eivät olleet pysyväisiä. Ne olivat niitten aarteiden kaltaisia, joista puhutaan saduissa, sillä niitten omistaja omisti ne tänään, mutta kadotti ne huomenna. Niitten omistaja uneksi lyhyen unen, josta

murhaajan tikari, hallitsijan vaino tai omaisuutensa väkivaltainen takavarikkoonotto hänet herätti. Ei löydy ainoatakaan esimerkkiä roomalaiselta keisariajalta tai itämaisten valtakuntien historiasta siitä, että poika olisi perinyt isänsä rikkaudet tahi että niitten omistaja olisi rauhassa saanut nauttia niitten tuottamia nautintoja. Ja sitä paitsi olivat miljoona- ja miljardimiehet ennen paljon harvinaisemmat kun nyt, jolloin Englannissa yksistään lasketaan 800 jollei 1,000 yksityishenkilön omistavan enemmän kuin 5 miljoonaa markkaa, ja niitten luku Euroopassa, jotka omistavat yli miljoonan markkaa on vähintään satatuhatta ja todennukaisesti vielä suurempi. Toisaalta ei ole millään ajalla löytynyt niin paljon täydellisesti omaisuudettomina ihmisiä, köyhiä ennenmainitsemani määritelmän mukaan, ihmisiä, jotka aamulla eivät tiedä mistä saavat ruokaa syödäkseen ja missä saavat nukkua illalla. Orjat vanhalla ja maaorjat keskiajalla olivat tosin ilman omaisuutta, koska he itsekin olivat isäntänsä omaisuutta, mutta heidän yksinkertaisimmista tarpeistaan oli pidetty huolta, koska he saivat herraltansa ruoan ja asunnon. Keskiajalla olivat ainoastaan »irtolaiset», maankulkijat, ilveilijät, mustalaiset y. m. s. täydellisesti ilman oikeuksia. Ei mikään maailmassa ollut heidän omaansa ja silloinen oikeuskäsite kielsi heiltä kaiken osuuden luonnon antimisiin. Mutta he kohottautuivat kerjäämällä, varastamalla ja rosvoamalla siitä kurjuudesta, johon silloinen yhteis-

kunta periaatteensa puolesta tahtoi työntää heidät; ja vaikkakin hirsipuu oli kaikkien heidän töittensä palkka, niin tulivat he kuitenkin yleiseen kylläisiin ja iloisine mestauspaikalle saakka. Meidän päiviemme suurkaupunkiköyhälistö on ainoa laatuaan historiassa ja siis nykyajan lapsi. Nykyinen köyhälistö on kurjempi kuin entisajan orja, sillä häntä ei ruoki mikään tilanomistaja, ja joskin hänellä on yksi etu, vapaus, niin täytyy meidän kuitenkin myöntää, että se etupäässä on vapaus kuolla nälkään. Hänellä ei ole niinkään hyvä olla, kuin keskiajan irtolaisilla, sillä hänellä ei ole ylenkatso- tun maankulkijan vapaata riippumattomuutta, hän nousee ainoastaan harvoin yhteiskuntaa vastaan eikä voi enään varastamalla tai ryöväämällä hankkia sitä mitä häneltä puuttuu. Rikas on siis nyt rikkaampi ja köyhä köyhempi kuin koskaan edellisillä historiallisilla aikakausilla.

Samaten on rikasten komeilemisen laita. Puhutaan yhä edelleen Luculluksen juhlaaterioista, mutta vielä ei ole näytetty toteen, että vanhassa Roomassa koskaan olisi pidetty juhlaa, joka olisi maksanut 400,000 mk., jollaisen sanomalehdet ovat kertoneet erään New-Yorkin Kroisoksen pitäneen. Yksityisihminen, joka tarjosi vierailleen satakieli-piirakkaa tai lahjoilti lemmitylleen muutamia satoja tuhansia sertertiä, herätti Roomassa sellaista huomiota, että kaikki sen aikuiset ivarunoilijat ja kronikoitsijat ovat säilyttäneet hänen nimensä jälki-maailmalle. Nykyaikana ei kukaan puhu niistä

monista tuhansista henkilöistä, jotka maksavat 200,000 mk. vanhasta servés'n pöytäkalustosta, tahi 600,000 mk. kilpaajohevosesta tahi antavat kevytmielisen naisen tuhлата miljoonan yhtenä vuotena. Entisajan ja keskiajan juominkipidot olivat sangen harvinaisia ilmiöitä, jotka juuri harvinaisuutensa takia herättivät huomiota. Ja sitäpaitsi tämä komeus pysyi ahtaitten seurapiirien sisällä. Nälkäiset joukot eivät sitä nähneet. Nyt sitävastoin rikkaan komeus ei pysy juhla- ja ruokasaleissa, vaan se viihtyy hyvin mielellään ulkona kadulla. Ne paikat, joissa heidän loukkaava ylellisyytensä näyttäytyy, ovat pääkohdat suurkaupungeissa, teatterit ja konserttialongit, kilpaajoradat ja kylpypaikat. Heidän vaununsa ajavat kaikkialla siellä, missä he voivat räiskyttää nälkäisten paljasjalkaisten päälle lokaa ja heidän jalokivensä näkyvät saavan oikean loisteensa vasta silloin, kun ne ovat häikäisseet proletaarien silmiä. Heidän tuhlausensa ottaa mielellään sanomalehti maailman katselijakseen ja koettaa sanomalehdistön kautta päästä myöskin sellaisten piirien tietoon, joilla ei ole ollut itse tilaisuutta nähdä rikkaitten alituisia juhlia heidän elinikäistä karnevaliaan. Tämän kautta saa nykyajan proletaari aiheita vertauksiin, jota ei ollut vanhanajan köyhän saatavissa. Miljoonamiesten tuhlaus, jota hän on näkemässä tulee mittakaavaksi hänen omalle kurjuudelleen, jonka hän matemaattisella tarkkuudella voi laskea. Nyt on kuitenkin köyhyys vasta sil-

loin onnettomuus, kun sitä pidetään sinä, ja senpätähden miljoonamiehet kiihottavat proletaarin-kärsimyksiä siten, että järjettömästi panevat tuh-lauksensa kaikkien nähtäviin; kaikkien silmissä ilmautuvan toimetoman ja täynnä nautintoa ole-van elämän täytyy herättää proletaarin tyytymät-tömyyttä ja kateutta, ja tämä moraalinen myrkkyy-övyttää heidän mielensä pahemmin kuin talou-delliset puutteet.

Taloudellisia puutteita ei kuitenkaan saa arvostella liian vähäisiksi. Omistamattomien suuri joukko elää surkeata elämäänsä pahemmissa olosuhteissa kuin mikä metsän eläin tahansa. Se asuinpaikka, joka on suotu suurkaupungin proletaarille, on paljon likaisempi ja epäterveellisempi, kuin suurten peto-eläinten pesät, mäyrän ja ketun luolat. Kylmyyttä vastaan on hän paljoo suojattomampi kuin ne. Hänen elantonsa on juuri riittävä siihen, ettei hänen tarvitse kuolla nälkään, vaikka kyllä todellinen nälänhätäkin maailmankaupungeissa on aivan taval-linen ilmiö. Huomatakseen niitten omiatuntoja, jotka omistavat omaisuutta, ovat kansantalous-tieteilijät löytäneet sananparren, jota he ylpeillen nimittävät »työpalkkojen rautalaiksi». Tämän mu-kaan tulee palkkojen muka olla ainakin niin suu-ret, että ne riittäisivät työmiehen hengen elatuk-seksi. Tämä on toisilla sanoilla sanottuna, että työmiehellä on varmuus, jollei mitään ylellisyyttä niin ainakin siksipaljon, jotta voi elää. Ja tämä olisikin sangen hyvä, jos asian laita olisi todella-

kin niin. — Silloinhan voisi rikas aamulla ja illalla toistaa itsekseen, että kaikki tässä maailmassa parhaassa on järjestetty paraiten ja ettei kenelläkään ole oikeutta huokailuilla ja kirouksilla häiritä hänen ruuansulatustaan ja yölepoaan. Onnettomuudeksi kuitenkin ei tämä työpalkkojen kehuttu laki ole muuta kuin jesuiittamainen silmänkääntäjättempu. Ensiksi se ei sovi niille, jotka eivät ollenkaan voi hankkia itselleen työtä. Ja sillävälän kuin proletaari tekee työtä, niin hän ei missään Länsi-Euroopassa voi ansaita siksi paljon, että siitä riittäisi siksi ajaksi jolloin hän ei voi hankkia työtä. Vuoden jonakuna osana on hän pakotettu elämään kerjuulla tahi on tuomittu hiljaisesti menehtymään puutteisiin. Mutta työpalkkojen laki ei pidä paikkaansa edes silloin kun työmiehellä on työtä. Sillä mikä on pienin summa, jolla ihminen pysyy elossa? Ilmeisesti niin paljon, että hän voi pitää elimistöään hyvässä kunnossa, kehittyä hyvin ja saavuttaa elämänsä luonnollisen rajan. Niinpä kuin hän ponnistaa enemmän kuin hänen elimistönsä voi kärsiä tahi saa vähemmin lämpöä, ruokaa tahi unta, kuin hänen elimistönsä vaatii, niin vaipuu ihminen fysiologiseen kurjuuteen. Liika työ vaikuttaa ruumiin surkastumiseen samalla tavalla kuin liika vähä ravintoa, joka taasen on samaa kuin hiljainen nälkään nääntyminen. Jos nyt työpalkkojen laki pitäisi paikkansa, niin pitäisi päivätyöläisen ainakin voivan pitää elimistönsä hyvässä kunnossa. Mutta sitä ei voi päivätyöläi-

nen missään paikassa Euroopassa, sen on meille opettanut kokemus. Optimistinen kansantaloustieteilijä viittaa voitonriemuisena työpalkkojen lakiin, kun hän näkee, ettei päivätyöläinen iltasella aivan vaivu maahan nälästä, vaan täyttää vatsansa perunoilla, polttaa piippuaan, juo ryyppynsä ja kuvittelee saaneensa kylläksensä ja voivansa hyvin. Mutta tilastotiede näyttää, että päivätyöläisen keskiikä on kolmasosaa, vieläpä puolta lyhempi kuin saman kansakunnan hyvinvoivan ihmisen, joka elää samassa ilmanalassa. Mikä se saattaa prolettaarin enneaikaiseen kuolemaan? Mikä muu kuin nälkä, kurjuus, puute, joka heikontaa hänen terveyttään ja kuihduttaa hänen elimistöään. Päiväpalkka pelastaa prolettaarin korkeintaan äkillisestä nälkäkuolemasta tai paleltumasta, mutta ei suojele häntä lainkaan menehtymästä enneaikojaan riittämättömän ruuan, riittämättömän vaatteiden ja riittämättömän levon takia; ja työläisväestön sairaus- ja kuolevaisuustilastot osoittavat, että puhe »työpalkkojen rautalaista» on hävytöntä valhetta. Yhteiskunnan taloudellisen rakenteen kuva ei olisi täydellinen, jollen ylpeän miljoonamiehen ja sairauten ja enneaikaiseen kuolemaan tuomitun prolettaarin rinnalla mainitsisi erään toisen luokan omistamattomina jota nykyisissä talousoloissa pidetään melkein yhtä huonosti kuin teollisuusorjia-kin. Tarkoitan sellaisia varattomia sivistyneitä, jotka henkisellä työllä hankkivat itselleen elatuk- sen. Tällä alalla nousee tarjonta kysyntää korkeammalle. Niin sanottujen vapaitten ammattien

harjoittajia on niin paljon, että ne jotka antautuvat tälle alalle polkevat toisiaan ja täällä on taistelulla olemassaolosta kaikkein julmin ja ilettävin muotonsa. Ne onnettomat, jotka hakevat yleistä tai yksityistä paikkaa, opettajanvirkaa, jotka haluavat edistyä taiteilijoina, kirjailijoina, asianajajina, lääkäreinä, insinööreinä y. m., tuntevat henkisen kehityksensä takia voimakkaimmin kurjuutensa; heidän läheisempi yhteytensä rikkaitten kanssa loihtii heidän eteensä aina kuvan rikkaudesta vastakohtana heidän omalle kurjuudelleen ja pitää tätä tietoisuutta hereillä; yhteiskunnan ennakkoluulot pakottavat heitä sellaiseen elämäntapaan, joka olematta terveellisempi vaatii heitä paljoa enemmän uhriksi kuin proletarin elämä vaatii. Ja sillä alalla, jonka he ovat valinneet saavutetaan hyvinvointi ainoastaan nöyryytysten, taipuvaisuuden, luonteen puutteen ja oman minuutensa kustannuksella, jotka jaloille luonteille on tuskaisempi kuin taloudellinen puute. Koska noitten henkilöitten itse tuntemat kärsimykset ovat paljoa voimakkaammat kuin proletarin, niin he eivät kärsi taloudellisen järjestyksen pakkoa samalla kärsivällisyydellä kuin nämä. Hyvinvoivat kutsuvat niitä heistä, jotka ovat taistelleet ilman menestystä »rappeutuneiksi», ja ovat ylenkatsovinaan heitä. »Rappeutuneet» ovat kuitenkin sen sotajoukon kuolemaapelkäämätön etujoukko, joka piirittää yhteiskuntarakennuksen uhmailevaa linnaa ja joka aikasemmin tai myöhemmin tulee tasoittamaan sen maan tasalle.

II.

Selvittäkäämme nyt vähän tarkemmin piirtämämme kuvan eri osia. Olemme nähneet rikkaan työttä hekumoivan ylellisyydessä, proletaarin olevan tuomitun elimelliseen riutumiseen ja henkisen työntekijän uupuvan murhaavan kilpailun painosta. Katsokaamme aluksi rikasta vähemmistöä päin kasvoja.

Mikä on vähemmistön rikkauden alku? Joko ovat he perineet omaisuutensa ja tyytyvät pitämään sen, tai ovat he sitä lisänneet tai sen itse hankkineet. Perintöoikeudesta puhutaan tarkemmin jällempänä. Tässä vain huomautettakoon, että ihminen on ainoa elävä olento, joka liioittelee jälkeläisilleen osottamansa huolenpidon, mikä taas riippuu suvunsäilytysvietistä ja sisältää suvunjatkamistoiminnan välttämättömän täydennyksen, siihen määrin, että hän ei vain halua itsensä elättämisen välttämättömyydestä vapauttaa lähintä sukupolvea, kunnes se on saavuttanut täyden kehityksensä, vaan kaukaisemmatkin sukupolvet, vieläpä koko elämän läpeensä. Suuret perityt omai-

suudet karttavat yleensä ilman minkäänlaista toimenpidettä omistajan puolelta riippumatta ollenkaan hänen työstään. Suuret, vanhat omaisuudet ovat enimmäkseen kiinteitä, maatiloja ja kaupunkitaloja. Nyt kohoaa kaikkialla maan ja talojen arvo vuosi vuodelta ja näiden rikkauslähteen tuomat tulot lisääntyvät sitä mukaa kuin sivistys leviää. Ammattityön tuotteet käyvät yhä huokeammiksi, elintarpeet aina kalliimmiksi ja asunnot yhäti kasvavissa kanpungeissa päivä päivältä ahtaammiksi ja kalliimmiksi. Jotkut kansantalouden tutkijat eivät tahdo myöntää elintarpeiden kalliintuvan. Kuitenkin voivat he väitteilleen esittää vain viisastelevia todisteita. Tosin oli kulku-
neuvojen hankalampia ollessa nälänhätä tavallisempi ilmiö kuin nyt ja kato voi muutamin paikoin kohottaa viljanhinnat määriin, jotka meidän päivinämmme eivät olisi ajateltavissa. Niin äkillisiä ja isoja hinnanvaihteluita kuin ennen ei nyt tapahdu, mutta viljan ja lihan keskihinta nousee yhä ja tätä nousemista ei Amerikan ja Australian uutismaiden varomaton ryöstöviljelys voi ehkäistä, vain hieman viivyttää. Sinä todenmukaisesti ei kaukaisena päivänä, jona häikäilemätön viljanviljelys on tyhjentänyt uudetkin mantereet eikä auralla enää ole isännättömiä maita valloitettavissa, täytyy elintarpeiden arvon nousta hillittömästi, samalla kuin koneiden yhä täydentyessä ja luonnonvoimia yhä suursuuntasemmin käytettäessä teollisuustuotteiden hintojen laskeminen ei lakkaa.

Tämä kaksinkertainen virtaus taloudellisessa elämässä, elintarpeitten hintain kohoamis- ja teollisuustuotteiden alenemissuunta tekevät teollisuustyöväen yhä köyhemmäksi, maanomistajan yhä rikkaammaksi. Edellisen on työskenneltävä yhä enemmän, tuotettava yhä suurempia tavarapaljouksia hankkiakseen elannokseen tarpeelliset luonnontuotteet, jälkimäinen voi vuosi vuodelta maansa antimia vaihtaa yhä useampiin teollisuustuotteisiin. Proletaarien on yhä vaikeampi päästä kyläisiksi, maanomistajan yhä helpompi tuhlata näitten työn tuotteet, ja niiden proletaarien luku, jotka työskentelevät maanomistajan ylellisyydeksi s. o. ovat hänen orjiaan, ei lakkaa kasvamasta. Joka perii maaseudulla maata tai taloja kaupungissa, tulee siis yhä rikkaammaksi, ei toimeliaisuutensa perustalla vaan yhteiskunnan viallisen talous-järjestelmän takia, joka antaa maan, koko ihmiskunnan luonnollisen työkentän, yksityisiin käsiin ja tunkee kokoon suurkaupunkeihin ne prolaarit, joilta maaosuus on riistetty.

Uusia omaisuuksia luovat kauppa, keinottelu tai suurteollisuus. Voimme harvinaisina poikkeuksina sivuuttaa ne tapaukset, jolloin yksityinen henkilö pelkän sattuman perustalla tulee rikkaaksi, esim. keksiessään kulta- tai timanttikavoksia tai kenties paloöljylähteitä, jotka hän kiitos vallitsevain omistuskäsitysten saa pitää ominaan tai vaihtaa voitokseen. Kuitenkin on näillä poikkeuksilla teoretinen merkitys todisteina toista kan-

santalouden niin kutsutua tieteellistä väitettä vastaan, sitä nimittäin, että kapitaali on säästettyä työtä. Mitä työtä esim. edustaa Koh-i-Norin *) suuruinen timantti, jonka joku Etelä-Afrikan seikkailija löytää maasta ja myy monien miljoonain hinnasta? Kansantalouden professorilla on kyllä vastaus valmiina: jalokivi on kuitenkin työn tulos, löytäjähän kumartui ja nosti sen maasta. Parograaffitiede hyväksyy moisen selityksen hyväntahtoisella päännökökkäyksellä ja julistaa teorian pelastetuksi. Mutta terve ihmisjärki potkasee sivuun tämän tieteen, jonka tyhmyrit ovat tyhmyreitä varten keksineet ja jonka tarkoitus on kekselijöillä sanakäänteillä kaunistella ja puolustaa taloudellisen elämän vääryyksiä.

Laillinen kauppa, se, joka valmistajain ja kuluttajain kesken välittää maatalous- ja ammattituotteita ja maksattaa välityksensä panemalla viimeisen ostajan maksettavaksi suuremman tai pienemmän hinnankohotuksen — tämä kauppa johdattaa meidän paivinämme vain harvoin suurten omaisuuksien kokoamiseen. Sillä siinä toimiskelevat niin monet, jotka siitä vain hakevat toimeentuloansa tai kohtuullista hyvinvointia ja tämä tekee kilpailun kuluttajien löytämiseksi niin kovaksi, ettei siitä erikoista etua kauppiaille koidu. Suuremman ja pienemmän kaupan yleinen pyrkimys on poistaa

*) »Valovuori» v. 1550 Indiasta löydetty maailman kuulu iimantti, joka lahjotettiin kuningatar Viktorialle.

kaikki tarpeettomat välikädet, saattaa valmistajat ja kuluttajat niin suoranaiseen suhteeseen kuin mahdollista, ja kun välikättä ei voida välttää, alentaa se määrä, jonka kautta tuotantokuluja laveassa merkityksessä edustava hinta kohoo määrään, joka juuri on välttämätön peittääkseen välikäden kulut ja hankkiakseen hänelle elantoa.

Suuremmaksi, vieläpä hiukan suureksi voi kauppiaan voitto tulla, jos hänelle onnistuu lamata kokonaan tai ainakin heikentää vapaata kilpailua. Se, joka vaikeiden ja vaarallisten olosuhteiden vallitessa, Afrikan sisäosissa tai Aasian villien kansojen keskuudessa, hankkii itselleen tavaroita, voi myödä ne suurella voitolla, koska löytyy ainoastaan harvoja ihmisiä, jotka tahtovat panna hennensä ja terveytensä alttiiksi hankkiakseen itsellensä rikkauksia, ja sentähden annetaan hänen jonkun ajan olla yksinään valtijana. Kuitenkaan ei koskaan saa kovin kauan ilman kilpailua harjoittaa tällaista kauppaa, koska sen vaarat vähenyvät samassa määrässä kuin se tulee vanhemmaksi ja paremmin tunnetuksi, ja koska ennen luoksepääsemättömät maat yhä avautuvat liikenteelle ja tämän kautta joutuvat yleisen kilpailun lain alaisiksi. Kahdenkymmenen, kolmenkymmenen vuoden perästä on tämä rikkauslähde luultavasti kuivunut. Sisä-Afrikaan, Keski-Aasiaan ja Kiinaan matkustetaan yhtä helposti ja turvallisesti kuin johonkin europalaiseen tai amerikalaiseen maahan, ostohinnat tulevat ylenemään, myynti-

hinta alenemaan niin alhaiseksi kuin tappiota voi, ja myymällä norsunluuta Kongossa tai pumpullia Kiinassa tullaan ansaitsemaan juuri niinpaljon, kuin tarvitaan ylläpitoon, aivan kuin jollain täkäläisellä nuuskakaupalla.

Kohtuuttoman suuria voittoja voi myöskin saada, kun yhden ainoan kauppamiehen tai jonkun kauppaseuran onnistuu monopoliseerata joku tarpeellinen elantotavara, niin että ostaja voi saada sitä ainoastaan heidän käsistään, jolloin ostajalla ei ole muuta mahdollisuutta kuin joko olla ilman tavarata tai maksaa se hinta, jonka tämä ryövärijoukkue vaatii. Mutta tämä ei kuulu laillisen kaupan alaan vaan on väkivallanteko, jonka useiden maiden lainlaadinta (esim. Ranskan) rangaistaa rikoksena, ja tämä johtaa meidät toiseen rikkaus-lähteeseen, keinotteluun.

Keinottelu on taloudellisen elimistön pahin sairaloisuudenmerkki. Ne syvämietteiset viisaat, jotka pitävät kaikkea olevaista erinomaisena, ovat myöskin koettaneet puolustaa keinottelua, kutsuen sitä oikeutetuksi ja välttämättömäksi vieläpä sitä ihannoineetkin. Minä näytän heti näille varomattomille kiitospuhujille, millaista perusaatetta he ovat ottaneet puolustaaksensa. Keinoilija näyttää taloudellisessa elämässä loiseläimen osaa. Hän ei tuota mitään, hän ei tee edes yhteiskunnalle niinkin epämääräistä hyötyä kuin kaupiaan välikäsi vaan tyytyy siihen, että viekkaukella tai väkivallalla anastaa todellisesti työtätekevilä

suurimman osan heidän ansioistaan. Keinottelija on maantieritari, joka vähästä maksusta suorastaan ryövää valmistajalta hänen tavaransa ja pakkottaa kuluttajan ostamaan ne häneltä paljon kalliimmasta hinnasta. Se ase, jolla hän rosvon tavoin hyökkää valmistajan ja kuluttajanpäälle on kaksiteräinen ja sen nimi on »tarjota vähän, vaatia paljon.» Tätä murhakalua käyttää hän seuraavalla tavalla: kun hänen partioirekensä tarkoituksena on ryövätä valmistaja, niin myö hän jonakuna päivänä sellaisia tavaroita, joita hänellä ei ole, alle käymähinnan ja sitoutuu antamaan ne ostajalle 14 päivän, kuukauden tai kolmen kuukauden perästä. Ostaja ostaa tavaransa tietysti ennemmin keinottelijalta kuin valmistajalta, koska edellinen myy tavaraa helpommalla. Nyt on valmistajalla ainoastaan kaksi mahdollisuutta; jos hän on rikas, niin voi hän viivyttää myyntiä, ja silloin keinottelija ei voi, sinä päivänä, jona hän on sitoutunut hankkimaan tavarän, saada sitä niin halvasta hinnasta kuin oli toivonut, vaan täytyy valmistajalle maksaa niin paljon kuin tämä tahtoo, niin että ryöväri tulee siten itse ryövätyksi. Mutta useimmiten täytyy valmistajan myydä tavaransa heti ja silloin täytyy hänen alentaa tavaransa hinnan niin alhaiseksi, että saisi ostajia; hänen täytyy tarjota tavaransa alemmasta hinnasta kuin keinottelija ja juuri tästä tulee ostaja, koska kuluttajat ovat tilanneet häneltä tarpeensa; hän saa siis määräpäivänä halvasta myydyin tavarän vielä halvem-

masta hinnasta. Tämä voi saattaa tuottajan perikatoon, mutta keinottelija on leikannut palan hänen lihaansa. Jos keinottelija taas tahtoo hyötyä kuluttajien kustannuksella, niin ostaa hän kaikki tavarat mitä hän vaan voi saada siitä hinnasta, jota valmistajat vaativat; tämän hän voi huoletti tehdä, sillä se ei tule hänelle maksamaan penniäkään; hän ei maksa heti rahassa, vaan tekee sopimuksen, että hän niin ja niinmonen kuukauden perästä maksaa tavarat. Omistamatta mitään, maksamatta penniäkään on keinottelija tavarat omistaja ja, jos kuluttaja tahtoo hankkia itselleen sitä, niin käy se vain keinottelijan kautta ja siitä hinnasta, jonka tämä pyytää. Toisella kädellä ottaa keinottelija ne rahat, joita kuluttajat hänelle antavat, antaa niin suuren osan kuin suinkin pudota omaan taskuunsa ja antaa toisella kädellä jäännöksen tuottajalle. Tekemättä työtä ja hyödyttämättä yhteiskuntaa tulee keinottelija täten rikkaaksi ja mahtavaksi, ja kapitaali osoittaa hänelle suurinta suosiotaan, myöntämällä hänelle rajattoman luoton. Jos joku köyhä työmies tahtois päästä omille jaloilleen, niin on hänellä kaikenlaiset vaikeudet voitettavana hankkiessaan sitä pientä summaa, jota hän tarvitsee työkaluihin, raaka-aineisiin ja ylöspitoonsa sillä ajalla, joka kuluu kunnes hän saa myydyksi ensimmäiset valmisteensa. Mutta jos häpeemätön lurjus, joka on päättänyt elää toisten kustannuksella, tahtoo harjoittaa keinottelua, niin ovat sekä tuottajat että kuluttajat ilman eri-

koista houkuttelua hänen käytettävänä. Sano-
taan itselleen, ettei mitään vaaraa ole olemassa,
koska myönnetty krediitti on puhtaasti teoret-
tista laatua; tuottajahan ei heti luovu tavaroistaan,
vaan lupaa ainoastaan jonakuna määrätynä päi-
vänä luovuttaa sen sovitusta hinnasta, sillä edel-
lytyksellä tietenkin, että hänelle maksetaan kätei-
sessä rahassa; kuluttaja taas ei maksa ostohintaa,
vaan lupaa maksaa sinä päivänä kun hän saa ta-
varan. Mutta tämä teoreettinen krediitti on kui-
tenkin tarpeeksi kohottamaan keinottelijan tyhjistä
upporikkaaksi.

Jokainen työmies ilman poikkeusta maksaa
veroa keinottelijalle. Kaikki meidän tarpeemme
ovat aavistetut, kaikki kulutustarpeet ostetaan edel-
täkäs in luotolla ja myydään käteisellä rahalla ja
suurimmalla mahdollisella voitolla. Me emme
voi syödä leipäpalasta, emme levähtää katon alla
jättämättä pakkoveroa vilja-, talo- ja tontti-
tahi pörssikeinottelijoille. Se vero, jota me maksamme
valtiolle, on painava, mutta ei likimainkaan niin
suuri kuin se, jonka keinottelu järkähtämättä pa-
koittaa meidät maksamaan. On uskallettu puo-
lustaa pörssiä tarpeellisena ja hyödyllisenä laitok-
sena. Ihme, etteivät sen puolustajat häpeä väit-
teittensä järjettömyyttä! Mitä, olisiko pörssi hyö-
dyllinen ja tarpeellinen? Onko se koskaan pysy-
nyt määritellyn tarkoituksensa rajojen sisäpuolella?
Onko se koskaan ollut yksinkertaisena markkina-
paikkana, jossa rehellinen ostaja ja rehellinen myyjä

kohtaavat toisensa, jossa kunniallinen kysyntä ja vilpitön tarjonta vastaavat toisiaan. Kun joku vertaa pörssiä myrkkypuuhun, on liian heikko ja epätäydellinen, sillä se asettaa nähtäväksi ainoastaan yhden puolen pörssipelistä, sen vaikutuksen kansan siveellisiin käsityksiin. Pörssi on ryöväriluola, jossa keski-ajan rosvoritarien nykyaikaiset perijät vaanivat ja leikkaavat ohikulkevien kaulat. Niinkuin rosvoritarit muodostavat pörssikeinottelijat jonkunlaisen ylimysluokan, joka antaa kansan suurien joukkojen elättää itseänsä; niinkuin rosvoritarit nylkevät he kymmenykset kauppiailta ja käsityöläisiltä, mutta he ovat onnellisempia kuin rosvoritarit, koska heidän ei tarvitse pelätä että ilman muuta tulevat mestatuiksi, jos väkevämpi tapaa heidät itse työssä. Lohdutetaan usein sillä että keinottelu kun liikepula sattuu, yhdellä kertaa kadottaa kaiken sen, mitä se on vuosikausien kuluessa koonnut. Tämä on kuitenkin ainoastaan kaunista tarua, jolla se pappismoraali, joka tahtoo nähdä rangaistuksen rikoksen seurauksena, koettaa tyynnyttää itseään. Joskin pula voi pakoittaa keinottelijan luopumaan saaliistaan, niin se ei voi muuttaa sitä tosiseikkaa, että hän tähänasti, ehkä monia vuosia on elänyt, yhteiskunnan työtätekevien jäsenten kustannuksella ärsyttävässä yltäkyläisyydessä. Keinottelija ehkä menettää varallisuutensa, mutta sitä samppanjaa, jonka hän on virtoina antanut vuotaa, niitä herkuja, joita hän on ahminut niitä kultakasoja, joita

hän on menettänyt viheriän pelipöydän ääressä ja niitä tunteja, joita hän on viettänyt rakastajattarensa seurassa, ei mikään mahti maailmassa voi ottaa pois häneltä. Päinvastoin, liikepulat ovat keinottelun suuria elojuhlia, ne antavat tilaisuuden jonkun kansan tai maailmanosan työtätekevän ja säästävän asujamiston joukko murhaamiseen. Silloin avautuu suurkapitaalinen kita ja eikä se nielase ainoastaan suurten joukkojen hyvinvointia, vaan myöskin sen epäoikeutetun voiton, minkä pörssin pienemmät petoeläimet ovat koonneet, joiden se hyväntahtoisuudessa on sallinut leikkiä ympärillään, niinkuin rottain leijonahäkissä. Suurkapitaali saa aikaan ja käyttää hyväkseen suuria hinnanalennuksia. Silloin ostaa se kaikki, jolla on arvoa ja tulevaisuutta, ja myy ne uudelleen, kun myrsky on mennyt ohi ja taivas selinnyt, suuremmoisella voitolla samoille henkilöille, jotka äskettäin olivat myyneet ne polkuhinnasta — taas uuden pulan sattuessa, niin pian kun muutamien vuosien rauhallinen työ uudelleen on täyttänyt tuottajien aika ajoin tyhjentyneet säästölaatikot, uudistaakseen saman julman leikin. Liikepulat ovat yksinkertaisesti ne säännölliset männäniskut, joilla suurkapitaali imasee kansan kootut työsäästöt omiin säiliöihinsä.

Nyt sanovat keinottelun puolustajat: keinottelija näyttölee oikeutettua osaa taloudellisessa näytelmässä, hänen voittonsa on suuremman tarkkanäköisyyden, tarkemman edeltäpäinnäkemisen,

aseman pikaisen arvioimisen ja suuremman rohkeuden palkka. Kauniita todisteita, pitäkäämme niistä kiinni. Siis, koska keinottelija saa tietoonsa seikkoja, joita suuri yleisö ei tunne koska hän pelkää vähemmin tappioita kuin rehellinen ja säästäväinen ja koska hän ottaa huomioon kaikki mahdollisuudet ovelammin kuin tämä, on hänellä oikeus ryöstää työtätekevältä hänen ansionsa ja itse toimettomana, koota rikkauksia. Tämä oikeus riippuu siitä, että hänellä on paremmat aseet — tiedot, rohkeus — saattaa vaaranalaisiksi toisten rahat, ja mahtavampi voima — omassa arvostelukyvyyssään. Mutta nyt otaksun minä että proletariaatilla on vielä paremmat aseet — repeterikiväärejä tai dynamiittipommeja, vielä suurempi uskallus — antamaan alttiiksi henkensä, ja vahvempi voima — luissaan ja lihaksissaan. Tässä tapauksessa täytyisi siis keinottelun puolustajien myöntää proletariaatille oikeuden puolestaan ottaa pois keinottelijoilta heidän rahansa, taikka myöskin on se teoria, jolla he puolustavat keinottelua — valhe.

Kolmas suurten rikkauksien lähde on suurteollisuus. Tällä rikastuu se, joka omaa tai käyttää pääomaa, niitten päivätyöläisten kustannuksella, joiden työvoiman hän vuokraa. Erotus tämän työvoiman todellisen tavarain hinnassa ilmevä arvon, ja sen palkan välillä jolla se maksetaan, tekee työnantajan voiton, joka useimmissa tapauksissa on liikanainen, kiskurimainen. Koe-

tetaan usein uskotella että tämä voitto on työnantajan henkisen työn palkka. Tähän voi vastata, että sitä henkistä työtä, jonka suuren tehtaan teknillinen ja taloudellinen johto vaatii, ei voi verrata siihen, jota käytetään tieteellisessä tutkimuksessa tai kirjallisessa tuotannossa, vaan korkeintaan voi verrata siihen, mitä joku korkea virkamies tai maatilän hoitaja toimittaa, siis henkilöitten toimintaan, joittenka töitä vallitseva taloudellinen järjestys ei arvioi likikään niin suuriksi kuin suuren tehtaan vuositulo on. Ei myöskään voida pitää työnantajan voittoa paljastaan pääomankorkona, sillä ei kukaan tehtailija aseta tavaransa hintaa juuri niin suureksi, että sittenkun tuotantokustannukset ovat lasketut pois, johonka minä myöskin lasken kuuluvaaksi hänen oman henkisen työnsä, koko jäännös olisi 4 à 6 prosenttia korko, jonka vakavasti-sijoitettu pääoma tuottaa toimeettomalle omistajalleen; pikemmin määrätään hinta pitämällä silmällä osaksi muitten tehtailijoiden kilpailua, osaksi työvoiman suurempaan tai pienempään saantiin nähden. Toiselta puolen tahtoo tehtailija antaa työmiehelle pienimmän mahdollisen palkan, ja toisaalta saada suurimman mahdollisen hinnan ostajalta. Kun löytyy paljon työmiehiä, niin hän voi saada ne hyvin helposti hinnasta ja jos kilpailun puute tai muut olosuhteet tekevät hänelle mahdolliseksi myydä tavaransa hyvin kalliista hinnasta, niin hän ei epäile hetkeäkään ottaa voittoa, joka ei ole neljä tai kuusi, vaan sata prosenttia,

ellei enemmän, pääomasta. Nyt sanovat ne, jotka puolustavat kapitalistista työmiesnylkemistä, että työnantajavoiton jakaminen työmiehille tekisi tosin tehtailijan köyhäksi, mutta ei tekisi työmiestä rikkaaksi, vaan ainoastaan vähäpätöisessä määrässä ylentäisi hänen palkkaansa, useissa tapauksessa ainoastaan pennillä päivässä. Todellakin jalo todistus! Asia ei koske sen verotuksen suuruutta, joka työmiehelle pannaan, vaan sitä tosiasiaa, että häntä ylipäänsä verotetaan kapitalistin hyväksi. Olkoon niin, että päivätyöläinen ansaitsisi vain muutamia pennejä enemmän päivässä, jos hän saisi pitää työnsä hedelmät itse. Mutta minkä oikeuden nojalla anastetaan häneltä vaikkakin vain pieni osa hänen ansioistaan työnantajalle, jolla jo on pääomansa korot ja sitäpaitsi enemmän kuin suuri palkka epäilyksenalaisesta henkisestä työstään? Ajatelkaamme vaan lakia, joka määräisi, että jokaisen henkilön Saksassa täytyisi vuosittain maksaa pennin jollekin Schmidt'ille tai Meyer'ille, ei kiitoksena yleisistä ansioista, vaan paljaana lahjana. Tämä onnellinen saisi täten noin puolen miljoonan markan suuruisen vuosikoron; eikä kehtään verotettua tämä juuri painaisi. Pennihän on niin pieni, että siitä ei kannata puhua. Ja kuitenkin ottasi koko kansa sellaisen lain vastaan rai-von huudoilla, ja jokainen porvari nousisi tätä raakaa mielivaltaisuutta ja vääryyttä vastaan. Mutta sitä taloudellista lakia, joka pakoittaa tämän saman kansakunnan köyhimmän osan, proletaarien, mak-

samaan veroa, ei pennin vaan paraimmissa tapauksissa 30 à 40, usein 2 à 300 markkaa tälle samalle Schmidtille tai Meyer'ille, pitävät kaikki, joita se ei suorastaan kohtaa, aivan luonnollisena. Vääryys on molemmissa tapauksissa aivan sama. Mutta sitä vääryyttä, jota proletaaria kohtaa, ei juuri huomata, koska se on vuosisatoja vanha, koska on totuttu siihen, ehkä myöskin, koska se ei esiinny aivan sellaisessa muodossa, johon totuus aina täytyy kietoa, jotta se tulisi tyhmillekin selväksi.

Me olemme siis nähneet, että suuret rikkauudet aina riippuvat toisten työn anastuksesta, eikä koskaan hankita niitä omalla työllä. Omalla työllään voi yleensä ainoastaan pitää itseään elossa, välistä panna jotain talteen vanhuuden tai sairauuden varalle, poikkeustapauksissa saavuttaa jonkunmoisen hyvinvoinnin. Joku lääkäri, asianajaja, kirjailija tai, maalari voi kuitenkin saada miljoonankin markan vuositulot ja elämän lopulla omistaa säästöinä ilman oikeudetonta voittoa parinkymmenen miljoonan markan suuruisen omaisuuden. Mutta sellaisia henkilöitä ei löydy sivistyneessä maailmassa yht'aikaa enemmän kuin pari sataa, ehkä ei sataakaan. Ja jos oikein tarkastelee, niin on näidenkin rikkauksella loiselämellinen luonne, ehkä poikkeuksen tekee kirjailija. Jos tämä ansaitsee yhden miljoonan, koska hän kykeni kirjoittamaan kirjan jota myytiin miljoona tai kaksi kappaletta, niin on miljoona markkaa hänen henkisen työnsä palkkio, jonka koko ihmiskunta on hänelle vapaa-

ehtoisesti ja mielellään maksanut. Mutta jos maalari myö taulun puolesta miljoonasta, lääkäri saa 50,000 markkaa leikkauksesta, asianajaja saman summan jostakin oikeusjutusta, tahi jos laujajatar saa 20,000 markkaa yhdestä esityksestä, niin nämä numerot eivät edusta suuren joukon lailliseksi tunnustamaa ja vapaaehtoisesti maksamaa palkkaa yksilöllisistä taidonnäytteistä, vaan ne muodostavat sen tosiseikan laskuopillisen todistuksen, että kulttuurimaailmassa löytyy pieni joukko miljoonamiehiä, jotka, koska he eivät ole omalla työllään hankkineet rikkauttansa, eivät ymmärrä arvioida esitystä; jotka hintaa katsomatta täyttävät kaikki oikkunsa ja kilpailevat keskenään harvinaisista tuotteista, esim. jostain taulusta, taiteilijattaren laulusta, sen ja sen lääkärin tai asianajajan toiminnasta, sen eikä kenenkään muun. Mutta jos erotetaan nämä harvat, jotka poikkeustapauksissa onnistuvat vapaissa ammateissa, niin ei löydy ainoatakaan poikkeusta siitä säännötä, että suuret rikkaudet ovat toisilta kanssaihmisiltä ryöstytyt ja ettei niillä ole toista alkuperää. Jos maanomistajan peritty maan arvo nousee äärettömästi niin tulee se siitä, että maasta erotettujen työmiesten luku kasvaa koska elintarpeitten hinta kasvaa sen painaessa tehdastuotteiden hintaa s. o. koska yksilöt työskentelevät eikä koko maanomistaja itse ole toimelias. Kun keinottelija kerää miljoonia, niin saa hän nämä väärinkäyttämällä suurempaa voimaa, olkoon tällä sitten mikä nimi tahansa ja

tämän avulla kiristää työtätekevilä ja säästäviltä heidän omaisuutensa, niinkuin maantieryöväri pistoolillaan pakoittaa matkustavan antamaan rahakukkaronsa. Kun teollisuudenharjottajasta tulee upporikas, niin se tapahtuu järjestelmällisesti nytkemällä työmiehiä, jotka tuotteistaan saavat niinkuin kotieläimet ravintoa ja asuinpaikan — molempia mitä niukemmassa määrässä — sillävälin kun koko heidän työnsä arvo menee isännän taskuun. Tässä tapauksessa on Proudhon'in liioteltu ja sentähden väärä lauselmä »omaisuus on varkautta» oikeutettu. Yleisesti päteväksi voi sen ainoastaan hyväksyä, jos asettuu sille viisastelevalle kannalle, että kaikki oleva on olemassa itseään varten ja olollaan hankkii itselleen oikeuden kuulua itselleen. Mutta jolla on sellainen katsantokanta, hän varastaa heinää, jota niittää, ilmaa jota hengittää, kalan, jonka onkii; silloin varastaa myöskin pääskynen kun se syö karpäsen ja mato joka kaivautuu puunjuureen, silloin varastaa ylipäänsä kaikki, mikä elää s. o. imee itseensä ja elimellisesti muokkaa ulkopuolisia aineksia, jotka eivät ole sen omia, ja platinakimpale, joka ei edes käytä ilman happea olisi silloin maan ainoa rehellisyyden esimerkki. Ei, omaisuus joka johtuu ansiosta s. o. jonkun työmäärän vaihtamisesta suhteelliseen määrään tarviskappaleita ei ole varkautta. Mutta kyllä on suurkapitaali aina työtätekeviä vastaan, yksiin käsiin koottu tuotemäärä, jommoista yksilö ihmis-

ikään ei työllään saisi kokoon, harjoitettua ryöväystä.

Se ryöväri vähemmistö, jonka eduksi koko yhteiskunta tekee työtä, on järjestäytynyt mainiosti. Ennen kaikkia se on saanut lainsäädännön, joka on vuosisatoja ollut sen käsissä, palvelemaan etujaan. Kun lukee jokaista sivistyneen valtion lakia, niin huudahtaa niinkuin Molirère: »Te olette rikas mies, herra lainsäätävä, tai toivotte tulevanne siksi ja julistatte sentähden kaiken joka voisi estää teitä nauttimasta tai väärinkäyttämästä rikkauttanne, rikokseksi». Kaikki, mitä ihminen muulla tavalla kuin ilmeisellä väkivallalla on hankkinut itselleen, on ja jää hänen omakseen. Ja kun jonkun omaisuuden alku suoranaisesti johtaa varkauteen tai rosvoukseen (valloitusanastus) niin silloinkin tämä ryöstötavara jää hänen omakseen, jos hänen onnistuu niin ja niin monta vuotta säilyttää sitä. Mutta se valtion laki, joka panee poliisit liikkeelle, ei riitä miljonamiehelle. Hän tekee myöskin uskonnon liittolaisekseen ja vaatii siltä kultakasoilleen lukkoa, lykäten katekismukseen salaa lauseen, joka julistaa omaisuuden pyhäksi ja naapurin omaisuuden himoitsemisen synniksi, joka rangaistaaan helvetin tulella. Vieläpä hän väärentää siveysopin omien itsekkäiden tarkoitusperiensä hyväksi, kun hän totisena antaa työtätekeväälle joukolla sen neuvon, että työ on hyve ja että ihmisen päämääränä on tehdä työtä niin paljon kuin suinkin. Mistä johtuu se että paraim-

mat ja rehellisimmät henget kautta vuosituhansien ovat uskoneet sellaista hulluutta? Työntekoko olisi hyve? Minkä luonnonlain mukaan? Ei mikään elimistö maailmassa tee työtä tehdäkseen työtä vaan ainoastaan ylläpitääkseen itseään ja sukuaan eikä koskaan enempää kuin mitä tämä kaksinkertainen päämäärä vaatii. Sanotaan, että elimistö työn avulla pysyy terveenä ja kehittyy, toimettomuuden kautta kuihtuu. Mutta ne suurkapitaalisten siveysopin puolustajat, jotka elinopista ovat ottaneet tämän todistuksen, unohtavat lisätä, että elimistö kärsii paljon enemmän liian paljosta työstä kuin työttömyydestä. Lepo, mieluinen toimettomuus on ihmiselle samoinkuin kaikille eläimille paljon luonnollisempaa, mukavampaa ja toivottavampaa kuin työ ja rasitus. Tämä on elämän ylläpitämisen raskas pakko. Se, joka on keksinyt sadun raamatullisesta paratiisista on kaikessa lapsellisuudessaan huomannut tämän, koska hän antaa ensimmäisten ihmisten onnellisessa alkuperäisessä tilassaan elää ilman mitään vaivoja ja asettaa heille pahimman rangaistuksen: »tehdä työtä otsan hiessä» syntiinlankeemuksen takia. Luonnollinen, eläintieteellinen siveysoppi julistaisi levon kaikkein paraimmaksi ja ainoastaan niin paljon työtä ihmiselle tarpeelliseksi, kuin tarvitaan elämän ylläpitämiseksi. Mutta tämä ei olisi niitten tahdon mukaista, joille on edullista että joukon tulee tehdä työtä enemmän kuin tarpeellista ja tuottaa enemmän kun sen tarve vaatii, koska

he juuri elävät tuotannon ylijäämästä. Sentähden ovat he työntäneet pois luonnollisen siveysopin ja antaneet keksiä toisen, josta heidän filosoofinsa viisastelevat, heidän pappinsa saarnaavat ja heidän runoilijansa laulavat, ja jonka voimasta laiskuus on kaiken pahan juuri ja työ hyve, paras kaikista hyveistä.

Se on tosin totta, että nytkijät mitä varomat-
tomimmin puhuvat ristiin. Ensiksi välttävät he
huolellisesti antautua oman siveellisen lakikirjansa
tuomittaviksi, ja näyttävät juuri tällä mitenkä vähän
he sitä kunnioittavat. Toimettomuus on ainoas-
taan köyhällä vika. Heihin itseensä nähden on
se korkeampaan ihmisarvoon kuuluva ja heidän
ylemmän arvoasteensa tunnusmerkki. Ja tämä sama
työ, jonka heidän kaksikielinen siveysoppinsa ni-
mittää hyveeksi, on heidän käsityksensä mukaan
häpeä ja tuo mukanaan yhteiskunnallisen alem-
muuden. Miljoonamies taputtaa työmiestä olka-
päälle, mutta sulkee hänet seurapiiristään. Se yh-
teiskunta, joka on ottanut omakseen kapitalistisen
siveysopin maailman katsomuksen pitää ihania
ylistys puheita ahkeruudelle, mutta osottaa ahke-
ralle alemman paikan. Se suutelee hansikkaista
kättä ja sylkee työn kovettamaan kouraan. Se
pitää miljoonamiestä puolijumalana, päivätyöläistä
paariana *). Minkä tähden? Kahdesta syystä. En-
siksi keski-ajalta perittyjen käsitteiden johdosta,

*) Alhaisimpaan kansanluokkaan kuuluva henkilö
(Indiassa).

toiseksi koska meidän kulttuurissamme ruumiillinen työntekijä merkitsee samaa kuin sivistymätön.

Keski-ajalla oli työttömyys suotu aatelille, s. o. valloittajien korkeammalle rodulle, työ taas oli pakkoa, ja sai sen tehdä kansa, s. o. alempi rotu voitettut ja kukistetut. Tekemällä työtä tunnusti olevansa sen kansan poika, joka oli taistelukentällä osoittanut vähempää urhoollisuutta ja miehuutta, ja vapaa herra, joka ansaitsi elatuksensa läänistään tai miekallaan, katsoi työtätekeviä samalla halveksimisella kuin valkoinen nykyään tuntee bushmannia tai papuaneekeriä kohtaan, halveksiminen joka johtuu siitä, rodullisesta vahvemmuudesta. Nyt eivät toimetttömyys ja työ ole enään rotumerkkejä. Miljoonamiehet eivät ole enää valloittajaheimon jälkeläisiä, proletaarit eivät ole kukistetun kansan poikia. Mutta tässä on niinkuin usein historiallisella ennakkoluulolla enemmän elinvoimaa kuin olosuhteilla jotka aiheuttivat sen, ja sama rikas, joka elää köyhän työstä, näkee nyt hänessä, niinkuin aatelismies satoja vuosia sitten orjissaan, ainoastaan jonkunlaisen kotieläimen eikä suinkaan hänen kanssaan yhdenarvoisen ihmisen.

Ruumiillisen työn tekijä merkitsee meidän sivistyskaudellamme samaa kuin sivistymätön. Enemmänkin, koko yhteiskunta tekee korkeamman sivistyksen saavuttamisen omistamattomalle mahdottomaksi. Tuskin kansakoulua, puhumattakaan alkeiskouluista ja yliopistoista, voi köyhän poika käydä, sillä hänen täytyy tehdä työtä elan-

nokseen, niin pian kun hän tapaa jonkun, joka tahtoo vuokrata hänen voimansa. Seuraavan esimerkin johdosta voimme syystä ihailia olevien olojen tarkoituksenmukaisuutta; kalliit oppilaitokset ylläpitää valtio, s. o. veroa maksavat, prolettaarit yhtähyvin kuin miljoonamiehet, mutta tulevat ne ainoastaan niitten hyväksi, jotka omistavat ainakin niin paljon, että he 18:sta 23:een vuoteen voivat elää ilman ammattityötä. Proletaarin, joka on liian köyhä antaakseen pojallensa korkeampaa sivistystä, täytyy vielä kaupan päälle antaa rikkaan pojan lukea hänen kustannuksellaan, koska hän maksaa ne verot, joilla alkeis- ja korkeakouluja ylläpidetään.

Englantilaiset ja ameriikkalaiset noudattavat tässä tapauksessa jonkunlaista johdonmukaisuutta. Heidän korkeammat oppilaitoksensa, jotka eivät ole avoinna koko yhteiskunnalle, eivät ole toisaaltakaan koko yhteiskunnan taakkana, vaan ovat yksityisiä yrityksiä tai elävät lahjoitusten avulla. Mutta mannermaa-valtiot, uskollisina tavalleen imeä kansaa pienen vähemmistön hyväksi, antavat valtion s. o. kaikkien verotettujen maksaa heidän korkeamman kouluopetuksensa vaikka tämä opetus tulee vain muutamien etuoikeutettujen hyväksi. Ja mitä ovat nämä etuoikeutetut, joille valtio miljoonain kustannuksella kaikkien verotettujen varoista perustaa kimnaaseja, realikouluja, yliopistoja? Ovatko he jokaisen sukupolven lahjakkaimpia? Pitääkö valtio huolta siitä, että ainoastaan ne har-

vat pääsevät oppilaitosten luentosaleihin, joille on palkkaprofessorien esityksistä hyötyä? Hankkiiko valtio takeita siitä, etteivät tyhmyrit anasta niitä paikkoja koulupenkeillä, joitten pitäisi olla älykkäitä ihmisiä varten? Ei! Valtio, jonka korkeimmat oppilaitokset eivät ole kaikkia, vaan ainoastaan harvoja varten, ei ota huomioon oppilaiden henkisiä kykyjä, vaan heidän rahallista asemaansa. Kyvytön pölkkyä voi vetelehtiä kimnaaseissa ja yliopistoissa, voi ilman yleistä hyötyä imeä itseensä sen henkisen ruuan, joka hänelle ojennetaan, jos hänellä vaan on niin hyvät rahat, että voi kustantaa lukunsa, kun taas lahjakas nuorukainen, jolta puuttuu rahaa, työnnetään pois opetuksesta, ja tämä yhteiskunnan suureksi vahingoksi, joka ehkä näistä miehistä olisi saanut Goethen, Laplacen tai Kant'in kaltaisia miehiä.

Niin yhtyvät yhteiskunnalliset ja taloudelliset epäkohdat yhdeksi paheen kiertokulukuksi, josta ei pääsyä ole, työmiestä halveksitaan siksi että hän on sivistymätön, mutta sivistystä ei hän voi hankkia, sillä se maksaa rahaa ja sitä ei hänellä ole. Rikkaat ovat häätäneet pois köyhät anastaneet yksinoikeudekseen niin aineelliset kuin henkisetkin nautinnot; sivistyksen kalleimmat lahjat, hengen viljelys, runous, taide ovat tosiasiallisesti olemassa vain heitä varten, ja sivistys on samalla kertaa heidän etevin ja painavin etuoikeus. Jos alemman kansanluokan poika kieltäymysten ja nöyryytysten, kerjuun tai yli-inhimillisen ponnistuk-

sen kautta on saavuttanut korkeamman alkeis-sivistyksen ja saanut yliopistodiplomin, niin ei hän palaa isiensä työhön. Hän ei pyri murta-maan sitä ennakkoluuloa, joka osottaa ruumiilli-sen työntekijöille alimman arvosijan yhteiskun-nassa, näyttämällä esimerkin ruumiillisen työn tekijästä, jolla olisi sama henkinen kehityskanta kuin mustetta tuhrivalla virkamiehellä tai kirjoitus-tuolillaan kutistuneella professorilla; ei, hän kii-ruhtaa vahvistamaan tätä ennakkoluuloa halveksi-malla ruumiillista työtä, vaatimalla paikan etuoikeutettujen rivissä ja muitten ylempäin luokkain jäsenten kanssa antaumalla kansan elätettäväksi. Löytyy käsitöitä, joissa jonkinlaisella taitavuudella ansaitsee 3,000 mk. vuodessa; toiselta puolen antavat yhdeksän kymmenettä osaa kaikista valtion, kun-nan, rautatien tai kaupan toimista, huolimatta ver-rattoman suuremmasta yksilöllisestä riippuvaisuudesta n. 2,400 mk. vuositulon. Lukenut mies valitsee kuitenkin arvelematta 2,400 mk. virkaorjuudessa 3,000:n vapaudessa ansaitun markan edellä, sillä virkamiehenä kuuluu hän yhteiskunnallisesti etuoikeutettuihin, sivistysfilistealaisten suljettuun veljeskuntaan, mutta työläisenä on hän sen kas-tin ulkopuolella, joka nauttii yhteiskunnallista ar-voa, ja pidetään häntä raakalaisena, joka ei hen-gitä samaa ihanteellista ilmaa kuin sivistyneet. Tämä muuttuisi sinä päivänä, jona »lukumies» haluaisi astua höyläpenkin ääreen, kun tavattaisi

esivaatteinen mies Horatius *) kädessä ja kun ylioppilas, josta on tullut seppä tai suutari, työn jälkeen taiteen harrastajain teeseurassa keskustelisi kuten notaario tai kuninkaallinen sihteeri. Sillä kunniallisella työllä on itsessään sama arvo, tuot-tipa se päällystakkeja tai rautateitä ja samaa sivistys määrää edellyttäen ei insinöörillä lauantai-ilta-na ole oikeutta vaatia vähääkään enempi kuin räätälillä. Mutta lukumies ei tee mitään saadaksesen järkeviä oloja toimeen; hän jättää työpuseron halveksittujen virkapuvuksi, ja ennen kuin söisi kyl-likseen puseropukuisena näkee hän nälkää päällystakissaan. Ja tässä on yhteiskunnallisen kysymyksen uhkaavimman puolen alku: kaikki vapaat ammatit ovat yli täydet. Opiskellut piti itseään liian hyvänä — ja täytyi hänen vallitsevan kat-santokannan mukaan pitää itseään liian hyvänä sukeltamaan yhteiskunnan syvimpiin kerroksiin, työläisluokkaan, siksi vaatii hän yhteiskunnalta herran elantoa. Mutta yhteiskunta tarvitsee vain rajotetussa määrässä sitä työtä jota opiskellut nykyisin saavuttaa ja siksi ovat jokaisessa sivistysmaassa puolet opiskelevista tuomitut toivomaan ja haluamaan ja jäämään ilman, taistelemaan niukan ravinnon puolesta ja siinä nälkiintymään, seisomaan »ylempäin kymmenen tuhannen» pito-pöytien ääressä suolivyötänsä kiristellen. Sen

*) Roomalainen runoilija.

lajiset ihmisystävät, jotka pitävät sotaa ja ruttoa siunauksina, koska ne tekevät tilaa ja hankkivat jällelle jääneille parempia elinehtoja, ovat nyt sellittäneet sivistyksenkin pahaksi ja merkinneet alaja yläkoulujen lisääntymisen surmayritykseksi yhteiskunta onnea vastaan, koska sen kautta vain tuotetaan yhä useampia »rappiolle joutuneita», tyytymättömiä, tulevaisuuden katusulkutaistelijoita ja murhapolttajia. Asiain ollessa nykyisellä kannalla ei heillä olekaan väärin. Niin kauan kuin opiskellut tuntee alentuvansa ruumiillisen työn kautta, kohta työläistä halveksitaan, niin kauan kuin hän tutkinto-todistuksessaan näkee osotuksen vapaaseen elantoon yhteiskunnassa ja sivistyksensä kautta pitää itseään oikeutettuna rikkaisten loiselantoon, niin kauan on tämä sivistys 5:ssä tapauksessa 10:stä tekevä hänet paljoa onnettomammaksi kuin hän sitä vailla olisi ollut käsityöläisenä, jopa päiväläisenäkin.

Mutta tämä seikka voidaan vain auttaa, jos sivistys saa jälleen luonnollisen osansa. Sen on tultava omaksi tarkotukseksen. On päästävä siihen käsitykseen, että sivistys sellaisenaan on kyllin suuri palkinto siitä ponnistuksesta, jolla se on hankittava, ettei mitään oikeutta ole, tästä ponnistuksesta vaatia vielä lisäpalkkaa, ja että sivistys ei vapauta tuottavan työn velvoituksesta. Sivistyneellä on rikkaampi ja täydempi itsetietoisuus, hän käsittää maailman ja elämän ilmiöt syvemmin, hänelle ovat taiteen kauneudet ja hengen nautin-

not avoinna, ja hänen olemuksensa on verrattoman paljon laajempi ja voimakkaampi kuin sivistymättömän. On kiittämätöntä vaatia sivistykseltä tämän arvaamattoman elämänjalostuksen ohella vielä sitä leipää, minkä kädet ovat velvolliset hankkimaan. Mutta jos sivistynyt toiselta puolen ei saa halveksia välitöntä tavarantuotantoa, niin toiseltakin puolen täytyy yhteiskunnan laittaa niin, että sivistys on avoinna kaikille, jotka sen voivat ottaa vastaan, heidän lahjainsa mukaan. Siihen on koulupakko vain heikko alku. Kuinka voidaan vaatia höyhiä vanhempia lähettämään lapsiaan kouluun kunnes ne tulevat 10—12 ikäisiksi, kun he eivät ole tilaisuudessa vaatettamaan ja pukemaan lapsiaan, vaan täytyy näiden työllään avustaa elantoa. Ja onko oikein, onko järjellistä kun valtio sanoo: »opi lukemaan ja kirjoittamaan, mutta kauemmas et saa mennä!» Miksi lakkaa koulupakko alkeisopetukseen päästäessä? Miksi ei se jatku korkeampaan opetukseen saakka? Joko on tietämättömyys puute, vaarallinen niin yksilölle kuin yhteiskunnallekin, tai ei se ole sitä. Jollei se ole sitä, miksi siis lapsille opetusta ollenkaan tungetaan? Jos se on, miksei niin täydellisesti kuin mahdollista auteta asiaa sivistystä laajentamalla? Eikö ole luonnonlakien tuntemus yhtä tärkeä kuin kertotaulun? Eikö tuleva valitsija, jonka on oltava mukana ratkaisemassa maansa kohtaloita, tarvitse mitään tietoa historiassa, politiikassa ja kansantaloudessa? Voiko hän luku-

taidostaan saada todellista hyötyä, kun ei häntä opeteta käsittämään kirjallisuutensa runollisia ja suorasanaisia mestariteoksia? Mutta tämä edellyttää ainakin, alkeissivistystä. Miksei siis laajentaa koulupakkoa alkeiskouluihin? Este on aineellinen. Köyhä, jolla jo on vaikea elättää lastaan kansakoulun loppuun, ei mitenkään voi kantaa sitä kuormaa, joka olisi tämän elannosta kenties 18—20 ikävuoteen. Hän on pakotettu mahdollisimman pian vetämään hyötyä lapsen työvoimista. Jotta alkeisopetus voisi tulla yhtä yleiseksi kuin kansakoulukin, täytyy joko järjestää nuorison työniinkuin muutamissa yhdysvaltojen oppilaitoksissa, jossa nuorukaiset opintojensa ohella harjoittavat maanviljelystä ja käsitöitä sellaisella menestyksellä, että he, avustuslaitosten tukemina, voivat elää työansioistaan. Tai, ja tämä olisi paljon selvempi ja parempi keino, pitäisi yhteiskunta huolta opiskelevan nuorison niin aineellisesta elannosta kuin opetuksestakin.

»Sehän olisi suoraa kommunismia», huudattavat kai tämän olevaksi talousjärjestelmäksi nimitetyn järjestyneen itsekkyyden kauhistuneet kannattajat. Minä voisin heidän mielikseen välttää tuota kauheata kommunismi sanaa sanomalla: Ei, se ei olisi kommunismia, vaan keskenäistä edesvastuuta, solidarisuutta. Mutta minä en huoli leikkiä piilosilla oloa, ajatuksilla. Olkoon: siinä olisi joku määrä kommunismia. Mutta emmekö jo ennenkin ole kommunismin alueella? Eikö

ole kommunismia se, että valtio kustantaa vapaan koulun 7—12 vuotisille lapsille? Eikö tämä hengen ruoka ole ravintoa sekin? Eikö se maksa rahaa? Eikö yhteiskunta hanki näitä rahoja? Entäpä armeija? Eikö se ole perustettu puhtaalle kommunismille? Eikö valtio pidä huolta koko nuorisopolvesta 20—23 vuosien välillä, ja täydellisesti, ei vain antaen henkistä vaan myös ruumiin ravintoa, vaatteet ja asunnon? Miksi olisi vaikeampaa ja järjettömämpää yhteisillä kustannuksilla elättää miljoona nuorukaista kouluaikana kuin puolen miljoonaa asevelvollisuusaikana? Kulungit? Ne eivät nousisi suuremmiksi kuin armeijan ylläpito. Eikä sotaväki ole ollenkaan tarpeellisempi kansakunnan menestykselle ja varmuudelle kuin kasvavan polven korkeampi opetuskaan. Sitä paitsi: miksi ei yhdistettäisi näitä tarkoituksia? Miksi ei annettaisi koko miehisen nuorison 17 tai 18 ikävuodesta — kuten nyt sotaväen — saada elantonsa ja olentonsa valtion kustannuksella ja nauttia sotilaallista opetusta kansakoulu- ja alkeisopetuksen ohella. Kansallinen työ saisi siten 20—23 vuotisten arvokkaan työn poikasten vähemmän kallisarvoisen sijaan, ja yhteiskunnan näin saama voitto olisi kyllin suuri täyttääkseen sen menoerän, jolla koulupoika-armeijan ylläpito kasvaisi yli nykyisen kolmivuotiseen tuottamattomaan työhön tuomitun, kehittyneistä voimista kokoonpannun armeijan kustannusten.

Sellaisen järjestelmän täydellisentämiseksi tar-

vitaan vielä muutakin. Jokainen äly voi ottaa vastaan korkeampaa ja korkeinta sivistystä. Jos valtio ylläpitää koko koulunuorison ja siten tuo sivistyksen köyhimpäinkin saavutettaviin, on sen myös laitettava niin, että etuisuudet tulevat vain niiden hyväksi, jotka ovat siihen arvokkaat ja voivat siitä hyötyä. Joka kouluvuoden lopussa olisi yhä ankarampi kilpailu pantava toimeen ja vain siinä voittaneet olisi oikeus korottaa ylempiin oppilaitoksiin. Silloin lahjaton jättäisi oppilaitoksen omaten yksinkertaisen mutta hänen voimilleen juuri soveltuvan kansakoulusivistyksen, kohtuullisen lahjakas omaisi enemmän tai vähemmän täydellisen alkeissivistyksen ja vain lahjakkaimmat pääsisivät korkeimpiin oppilaitoksiin, tiedekuntiin ja tieteellisiin, teknillisiin tai taiteellisiin korkeakouluihin. Näin tullaan siihen että korkeampi sivistys tulee koko kansan yhteiseksi omaisuudeksi eikä ole vain rikkaan etuoikeus; ruumiillisen työn tekijän pusero ei silloin enää merkitse samaa kuin raakuus eikä sivistynyt mitenkään uhraudu etsiessään elantoaan välittömän tavara-tuotannon aloilta; vapaat ammatit eivät ole tulvillaan vaativia keskinkertaisuuksia; todellinen kyky, joka lukuisissa kilpailuissa on saanut näyttää aina terävämpiä todisteita täydestä lahjakkuudestaan, tietää viime kokeen jälkeen todistuksessaan omaavansa ehdottoman takeen kunniakkaasta toimentulosta, »rappiolle joutuneet» katoavat, päällysta-

kissa käyvä kurjuus on poissa ja yhteiskuntaruumiin vaarallisimpia haavoja on lääkitty.

Harvalukuisten toimeittomien, ahkerain työstä elävien rikasten ja joidenkin todistusten perustalla millionäärimaista loiselämää vaativain tarpeettomien ryhmän ohelle olemme taloudellista asemaa esittävään kuvaamme ottaneet omistamattoman, luonnollisesti ravitsevasta turpeesta irti kiskaistun teollisuustyömiehen. Mikä traagillinen ilmiö kiitetyssä sivistyksessämme tämä proletaari, mikä hirvittävä, edistysviljelystämme kohtaava arvostelu! Usein toistetaan niitä rivejä, joilla La Brugère on kuvannut aikansa maaorjuudessa elävän ranskalaisen talonpojan: »jonkinlainen synkkä, nääntynyt eläin, joka asuu luolissa, syö ruohoa nelin kontin, on ryysyillä peitetty, pakenee kauhistuneena ihmisen lähestyessä, mutta kuitenkin omaa ihmiskasvot ja kuitenkin on ihminen». Kuvaus sopii meidän aikamme palkkalaiseen. Kurjasti ravittuna, ruokanaan ainoastaan perunat ja makkaranniminen lihatörky, myrkytettyinä nurkantakuisella, jolla hän yrittää hankkia voiman ja kylläisyyden harhaluulon, huonosti puettuna, niin että pukunsa jo kaukaa ilmaisee köyhän, perinnöttömänä, ajan ja rahan puutteessa ruumiilliseen saastaisuuteen tuomittuna piiloitteleikse hän suurkaupunkien pimeimmissä, likaisimmissa sokkeloissa. Ei siinä kyllin, että hän jää osattomaksi maan tuottamista paremmista ravinto-aineista, valoa ja ilmaakin, joita luulisi olevan rajattomasti kaikille,

mitataan hänelle mitä niukimmin mitoin tai ei hän saa niitä ollenkaan. Hänen riittämätön ravintonsa ja määrätön voimankulutuksensa tuhoovat hänen ruumiinrakenteensa niin että hänen lapsensa tulevat riisitautisiksi ja hän itse joutuu aikaisen kuoleman, usein vielä sitä ennen pitkällisen taudin uhriksi. Hänen epäterveellinen asuntonsa tekee hänet kuten hänen lapsensakin risatautien ja tuberkelien turvattomaksi saaliiksi. Hän on jonkinlainen alttiiksi annettu etuvartija, jonka rutto ensin korjaa. Hän on huonommassa asemassa kuin muinaisajan orja, sillä hän on yhtä sorrettu, yhtä paljon isännästä ja voudista riippuvainen kuin tämäkin, ilman että hän vapautensa menetyksen korvaukseksi edes voi odottaa kotieläimen lailla saavansa elinijäkseen ravintoa ja asunnon, ja sitten on hänellä vielä, erotukseksi entisajan onnettomuustovereistaan, nykyajan kalvava ihmisarvon ja luonnollisten oikeuksien tietoisuus. Hän on myös siinä suhteessa huonompi villiä, joka retkeilee Amerikan korvissa, sillä tämän lailla on hän yksistään omain voimiensa varassa, päivästä päivään elävä kädestä suuhun ja nälkään tuomittu, jos ei jonain tunteina saa ravintoa, on hän sen lisäksi sitä nautintoa vailla, jonka eläimille ja ihmisille antaa ruumiin ja sielunvoimain täysi kehitys taistelussa luonnollisia esteitä vastaan; ja vielä sittenkin täytyy hänen aivan riittämättömästi työansioistaan luovuttaa osa yhteiskunnalle, joka vastalahjaksi tarjoaa vankilan ja raippoja.

Sivistys, joka on luvannut hänelle vapautusta ja hyvinvointia, on yksin häneen nähden jättänyt sanansa pitämättä. Sen korkeimmista eduista on hän erotettu. Uusaikainen terveysoppi, joka järjestää hyvinvoivan kodin niin miellyttäväksi, ei ole hänen nurkkiinsa tunkeutunut; rautatien neljännessä luokassa matkustaa hän huonommin kuin ennen jalan tai hevosluuskan vetämissä ratissa, tutkimuksen voitot eivät kuulu hänen korviinsa, kauniiden taiteitten tuotteet, runoilijain mestariteokset eivät hänelle tuota nautintoa, koska häntä ei ole kasvatettu niitä käsittämään, niin, konekin, jonka tulisi olla hänelle siunaus, on ennen painanut kuin helpottanut hänen orjaniestään. Kyllä on suuri askel ihmiskunnan onnea kohti, kun luonnonvoimat pakotetaan toimittamaan raskaan voiman vaativat työt; sillä oleellinen ja ylevä puoli ihmisessä ei ole hänen lihastansa, vaan hänen aivonsa; voimalähteenä on hän härkää ja aasia huonompi ja jos häneltä vaaditaan vain koneellista työtä, niin alenee hän juhdan arvoon. Mutta tähän asti ei kone ole tullut työläisen vapauttajaksi, vaan on se tehnyt hänet palvelijakseen sillä hänen eroittamisensa kodista ja konnulta, joka estää hänen välittömästi luonnosta saamasta elin tarpeitaan pakottaa hänen teollisuudesta etsimään korvausta lihasvoimiensa käytöstä ja painaa hänet koneen heikoksi, epätäydelliseksi, nöyräksi kilpailijaksi. Ihmissuvun keskenäisyyden tuntee hän vain siltä kannalta, että se panee hänelle jou-

kon velvollisuuksia myöntämättä tuskin yhtään oikeutta. Jos hän ei voi työvoimastaan saada maksua tai jos hän sairauden tai vanhuuden takia on estetty hyödyllisestä toiminnasta, niin yhteiskunta epäilemättä ottaa hänet elättääkseen; se antaa hänelle almuja, jos hän kerjää, se panee hänet sairaavuoteelle, jos hänellä on kuumetta; se pistää — väliin — hänet vaivastaloon kun hän vuosien painamana ei enempää jaksa; mutta millä nurinan ja tyytymättömyyden ilmaisuilla nämäkin velvollisuudet täytetään. Yhteiskunta tarjoo epämieluisalle vieraalleen paljoo useampia nöyryytyksiä kuin ruokapaloja, ja samalla kuin se nuljaten tyydyttää hänen nälkäänsä ja verhoo hänen alastomuutensa selittää se mitä suurimmaksi häpeäksi näiden hyvätekojen vastaanottamisen kädestään ja halveksii mitä syvimmin sitä onnetonta, joka turvaa sen lempeyteen.

Proletaarin on mahdoton pitää huolta elannostaan työttömyyden, sairauden, vanhuuden päi-
vinä. Kuinka hän, joka ei edes välttämätöntään ansaitse, saisi mitään säästöön. Hän ei voi ajatellakaan vaatia työpäivästään hintaa, joka antaisi hänelle enemmän kuin kaikkein välttämättömmän, sillä maasta reväistyjen luku on aivan liian suuri ja kasvaa yhä, aina löytyy kilpailijoita, jotka tyytyvät juuri nälkäkuolemasta pelastavaan palkkaan. Tässä suhteessa ei proletaari omasta voimastaan saa muutosta aikaan. Ei ahkeruus auta, suurimmallakaan voimainponnistuksella ei hän

pääse muuhun kuin kaikkein niukimpaan, — huomioon ottamatta vielä, että alhaisinkin päiväpalkka edellyttää työläisten tuotantovoiman suurinta mahdollista käyttämistä. Ei, päinvastoin, mitä enemmän proletaari tekee työtä, sitä enemmän hän huonontaa asemansa. Tämä kuuluu kummalta, mutta on täysin totta. Jos proletaari tuottaa enemmän, niin tulee hänen tavaransa huokeammaksi ja palkka on sama tai pienempi, siten hän ponnistuksillaan turmelee omat markkinansa ja vähentää työvoimansa arvoa. Tätä ilmiötä ei olisi, jos suurteollisuuden tuotannon määräisi kysyntä. Silloin ei ylituotanto tulisi kysymykseen, tarvikappaleiden hintaa ei niiden määrä painaisi ja työläinen saisi korkeampaa palkkaa enemmästä työstä. Mutta kapitalismi väärentää tämän taloudellisten voimien luonnollisen tuloksen. Yrittäjä perustaa tehtaan ja tuottaa tavaroita, ei siksi että hän tietää näistä tavaroista olevan puutetta, vaan koska hänellä on korolle pantavaa kapitaalia ja tietää naapurinsa ansainneen rikkauksia tehtaallaan. Siten tulee yksilöllisen mielivalta ja ymmärtämättömyys taloudellisten lakien tilalle, ja markkinat tulvehtivat tavarain ylenmääräisyydestä, koska joku yksilö miljoonia tavotellessaan on joutunut väärälle polulle. Erehdys kostaa itsensä; yrittäjä alentaa hintoja kunnes ne eivät enää kannata ja sitten hän kukistuu, muut saman tavarantoittajat menevät mukana, kokonaiselle teollisuudenhaaralle koittaa maan- tai mailmanpula. Mutta sen todellinen

uhri on proletaari, joka yrittäjän kuluttaessa kapitaaliansa loppuun on saanut työskennellä yhä pienemmällä palkalla, ja joka epätasaisen kysynnän ja tarjonnan kesken, taistelun lopussa, joka päättyy jälkimäisen tappioon, vielä päälliseksi jää pitemmäksi tai lyhyemmäksi aikaa leivättä. Nämät ovat proletaarin ja yrittäjän osat suurteollisuudessa, edellinen tekee jälkimäiselle mahdolliseksi mahtavain kapitaalien kokoomisen, näille koron etsinnän, ja uskon saada sitä uusia tehtaita perustamalla, siitä syntyy ylituotantoa ja kovaa kilpailua hinnanalennuksineen ja palkanpolkemisineen ja lopuksi tulee pula joka riistää työläiseltä hänen ansionsa. Siis, teollisuusorja rikastuttaa herraansa, ja hänen palkkansa on leivän niukennus ja sitten menetys. Löytyykö kenties kuniimpaa valaistusta taloudellisen tilan oikeudesta?

III.

Ensi kysymys, joka tätä kuvaa katseltaessa esiintyy, on: Täytyykö taloudellisen tilan olla sellaisen kuin se on! Seisommeko järkähtämättömän luonnonlain vaiko inhimillisen hulluuden ja lyhytnäköisyyden edessä? Miksi mässä harvalukuinen joukko kaikkien niiden elintarpeiden nautinnossa, joiden tuottamiseen se ei vähimmäisäkään määrässä ota osaa? Miksi on miljooniin nouseva ihmisluokka tuomittu näkemään nälkää ja puutetta? Tässä kohtaa meitä tärkein kysymys. On saatava selville näkevätkö tarvitsevat nälkää siksi ettei maa tuota kyllin ravintoa heille vai siksi, että ravintoa, vaikka sitä on, ei tule heidän osalleen. Jälkimmäisen vaihtoehdon voimme hyljätä. Jos ravintoaineita runsainmäärin ja hyvälaatuisina löytyisi kaikille, niin täytyisi sen osan, joka kuuluisi köyhille, jäädä käyttämättä. Kokemus ei osota sitä. Joka vuosi kuluttaa koko vilja- ja ravintokasvi-satonsa, kun uusi vilja korjataan, on viime vuotinen miltei, aina loppunut, ilman että silti kuluneena vuonna joka ihminen päiväl-

leen olisi saanut kyllikseen, eikä ole kuultu, että sitä on jätetty matojen syötäväksi, koska sitä ei voitu käyttää, eikä juuri lihakaan ostajain puutteessa mätäne. *) Totta on tosin, että rikkaat tuhlaavat enemmän kulutustarpeita kuin mitä he tarvitsevat ja mitä heidän osalleen tulisi, jos ainoana mittana olisi elimistön tarve; mutta näiden kulutustarpeiden joukossa on väliin osa tärkeimpiä, elintarpeita; miljoonamies heittää pois ihmistyötä oikkujensa takia, ylimielisyydessä tai turhamaisuudessa; hän jättää käyttämättä vaatteita, jotka eivät vielä ole läheskään kuluneet, hän rakennuttaa tarpeettoman suuria taloja ja täyttää ne joutavilla huonekaluilla; hän ottaa ihmisiä hyödyllisestä tuotannosta ja elättää heitä paheellisessa toimitto- muudessa kuten lakeijoja ja seuraneitejä, tai näennäisessä toimessa kuten kuskeja y. m., mutta mitä tuhlaavimmalla taloudenhoidolla saa hän elintarpeita kulumaan korkeintaan 4 kertaa enemmän kuin hänen elimistönsä tarvitsee. Otaksutaan, että sivistyneessä maailmassa on miljoona tuollaisia tuhlaareita, perheet mukaan luettuina saisimme viisi miljoonaa, ja nämät siis kuluttaisivat elintarpeita 20 miljoonan edestä, siis — paitsi omaansa 15

*) Huomattakoon kuitenkin, että uusimman ajan suurkapitalismi ei häikäile tuhota viljavarastoja, jos siten voi hintoja korottaa ja että joku määrä ravintoaineita sopimattoman säilytyksen takia enin-pikkukaupoissa tuhoutuu. Tämä huomautus ei heikennä kirjottajan seuraavan esityksen pätevyyttä.

miljoonan muun ihmisen elannon. Tässä olisi nyt selitys joko siihen, että 15 milj. ei saa yhtään mitään tai että 30 milj. saa vain puolet tarvitsemastaan ravinnosta. Mutta puutetta kärsiväin luku voidaan yksin Euroopassakin laskea kaksinkertaiseksi, 60 miljoonaksi. Silloin on jälellä otaksunne, että maa ei tuota riittävästi ravintoa kaikille ja että siksi osa ihmiskuntaa armotta on tuomittu kurjuuteen.

Onko tämä seuraus luonnollisista oloista? Siksikö maa ei tuota enemmän elintarpeita, ettei se voi? Ei: Se ei anna ravintoa siksi, ettei sitä siltä vaadita. Kun kapitalistinen siveysoppi joutui sellaisen tehtävän kanssa tekemisiin kuin ovat nälkäiset suut ja niiden tyydyttämiseen tarvittavat elintarpeet niin ei se kauan vaivannut aivojaan kysymystä ratkaistakseen, vaan sai heti käsiinsä Malthus-nimisen kunnian miehen, joka häikäilemättä lausui: »Maa ei enää voi elättää ihmisten määrää. Siispä on tätä määrää vähennettävä». Ja niin saarnasi hän sukupuolellista pidättyväisyyttä mutta vain köyhiin nähden. Eipä paljon puutunut vaatimuksesta, että jokainen olio, joka syntyy ilman korkoja, olisi kuohittava ja ihmiskunta parannettava muurahaisten tai mehiläisten malliin, niin että jollain harvoilla yksilöillä olisi yksinoikeus suvunjatkamiseen ja suuri joukko olisi suvuton ja sen ainoana oikeutena olisi työskentely noiden täysin kehittyneiden hyväksi. Sellaisen

yhteiskuntajärjestyksen vallitessa ei todellakaan mitään puuttuisi miljoonamiesten onnesta.

Käännettynä kuuluisi lause: »Elintarpeiden määrä ei enää riitä ihmisille? Siispä on sitä lisättävä! Mutta se ei pistänyt hurskaan Malthuksen ja hänen kasvattajainsa päähän; ja kuitenkin luulisi sen parannuskeinon olevan lähellä. Vai löytyisikö tosiaankin täysijärkistä ihmistä, joka uskaltaisi väittää, ettei ole mahdollista kohottaa maan tuotantovoimaa. Moisen väittäjän voisi kuitenkin muutamilla numeroilla pian saattaa järkiinsä. Europa elättää 9,710,340 neliökilometrillä 316 milj. asukasta; s. o. elättää hyvin vaillinaisesti, sillä Indiasta, Kapmaasta, Algierista, Pohjois-Amerikasta ja Australiasta tuodaan viljaa ja lihaa tuntuviissa määrin, kun sen sijaan miltei ainoastaan viiniä viedään ulos. Ja huolimatta siitä että elintarpeita näin lainataan kaikista muista maanosista, saa suuri osa väestöä kärsiä puutetta. Europa on siis näennäisesti kykenemätön tuottamaan riittävää ravintoa 32 ihmiselle neliökm. kohti. Nyt asuu kuitenkin Belgiassa 29,455 nel. km:illä 5,536,000 asujanta*). Tässä maassa siis neliökm. riittää elättämään 200 ihmistä, siis enemmän kuin 6 kertaa Europan keskiarvon. Jos koko Europan maa-perä olisi niin viljelty kuin Belgian, voisi se 316:n nälkäisen ihmisen sijaan elättää 1,950 milj. s. o.

*) Luvut ovat tietysti nyt vanhenneet mutta suhdetuskun muuttunut paljoakaan.

tuntuvasti enemmän kuin koko ihmiskunnan nykyisen määrän. Tai, jos siinä edelleen olisi nuo 316 milj. niin löytyisi kullekin näistä enemmän kuin 6 kertaa niin paljon elintarpeita, kuin hän korkeimman arvion mukaan voi kuluttaa. Voidaan väittää, ettei Belgia tule toimeen ilman elintarpeiden tuontia. Hyvä. Otaksumme että Belgia ostaa $\frac{1}{4}$ elintarpeistaan ulkomailta. Se elättää sittenkin 150 ihmistä neliökm:llä, joka koko Europan nähden olisi 1,458 milj., edelleen suurempi luku kuin koko ihmiskunnan lukumäärä. Toinen esimerkki. Kiina (ilman alusmaita) on 4,024,890 neliökm. laaja ja asuu siinä 405 miljoonaa. Neliökm. siis elättää enemmän kuin 100 ihmistä, ja täydellisesti, sillä kaukana siitä että Kiina tuottaisi elintarpeita, myy se päinvastoin suurin määrin teetä, riisiä, säilykettä y. m. Eikä siellä nälkää eikä kurjuutta tunneta muulloin kuin katovuosina, mutta tämä riippuu kehittymättömistä kulkuneuvoista eikä sitä voida pitää koko valtakuntaa koskevana puutteena elintarvemäärässä. Siis jos Europa olisi viljelty niinkuin Kiina, niin voisi se joka tapauksessa elättää 1,000 milj. nykyisten 316:n sijaan, jotka täällä tulevat niin huonosti toimeen, että vuosittain satoja tuhansia siirtyy muihin maanosiin.

Miksikä ei siis vaadita enemmän maan tuotantovoimalta, kun kokemus kuitenkin osoittaa, että maa sen varsin hyvin kestäisi. Miksi ei pyritä tuottamaan niin paljon elintarpeita, että kaikki ihmiset saisivat uida ylellisyydessä? Syynä on yksin

se, että kapitalismi on johtanut sivistyksemme yksipuoliseen ja luonnottomaan kehitykseen. Kaikki sivistys pyrkii teollisuutta ja kauppaa kohti ja etenee elintarpeiden tuotannosta. Fysiokratista oppisuuntaa, joka opettaa että maan ainoa tosi rikkaus on sen maanviljelystuotanto, on pilkattu jo vuosisadan kuluessa naivina virallisen kansantaloustieteen erehdyksenä, joka on alentunut kapitalistisen ja itsekkään yhteiskuntajärjestelmän hovinarriksi.

Kuten maaseudun poika jättää turpeensa, maalaisluonnon vapauden sekä ilma- ja valorunsauden jonkunlaisella itsemurhakiikholla heittäytyäkseen tehtaan ja suurkaupungin työläisönsä vanhilaan, niin irtautuu kultturiyhteiskunta kokonaisuudessaan yhä enemmän ravitsevasta pellostä ja tunkeutuu suurteollisuuden aitaukseen, jossa se kuihtuu ja nälkiintyy. Koko ihmiskunnan nero, koko sen keksintökyky, koko sen tutkimus, koko sen kestävyys kokeellisissa tutkimuksissa on kohdistettu teollisuuteen. Tulokset näemme me: yhä ihmeellisempiä kokeita, yhä täydellisempiä työtapoja, yhä suurempaa tavarantuotantoa. Mutta sadasta keksijänerosta ei ehkä yksikään toimiskele elintarpeiden tuotannossa. Jospa sille tuotannolle omistettaisi edes puolet siitä tutkimuksesta ja keksijäkävystystä, kuin teollisuudelle, niin olisi nälänhätä maan päällä suorastaan mahdoton. Mutta juuri tämä inhimillisen toiminnan tärkein haara on siihen määrin laiminlyöty, että sen ajatteleminenkin häm-

mästyttää. Me olemme sangen kehittyneitä teollisuuden alalla ja keskiaikaisia raakalaisia maanviljelyksessä. Me tunnemme oikeutettua ylpeyttä siitä, että teollisuudessa ihmeteltävällä terävyydellä voimme käyttää näköjään aivan arvottomia perkeitä; mutta samaan aikaan annamme noin puolet ihmiskorvion jäännöksistä, sen joka täyttää kaupunkien viemärijohdot, käyttämättömänä vuotaa virtoihin, jotka siten myrkyttämme, ja mereen, joka kaloina ja kuoriaisina antaa meille vajaan tuhannesosan saamastaan takasin. Tämä miljoonain tonniin tuhlaus mitä arvokkaampiin esineihin nähden on pöyristyttävä, mutta samalla koomillinen, kun sitä verrataan siihen huolellisuuteen, jolla kemikaliotehtaissa otetaan talteen pienimmätkin rikkihappopisarot, tai siihen säällittävään kiiressen, jolla keksijä ottaa patentin niin pian kuin on tehnyt keksinnön, joka opettaa käyttämään joi-tain tehdasperkeitä. Me kerskaamme kukistaneemme luonnonvoimat, mutta annamme tyyneesti miljoonain neliökilometrein korpien olla korpena, vaikka tiedämme, ettei minkään alueen välttämättömästi tarvitse olla korpena ja että mitä maaperä lieneekin, vaikkapa kenkänauloja ja katukiviä, se voidaan tehdä hedelmälliseksi lämmön ja veden avulla, ja että näiden tuottaminen vain maan napa-seuduilla — kenties — käy yli ihmisvoimain. Me näyttelemme ylpeydellä hiili- ja vaskikaivoksia, jotka ovat kaivetut tuhansia jalkoja maan ja meren alle, emmekä häpeä nähdessämme alastomia kalliosei-

niä, joista ihminen, sama joka porautuu kaivoksiin, ei saa mitään hyödykseen. — Me valitsemme taivaan salaman, mutta valtameri, joka täyttää $\frac{3}{4}$ maapallostamme, sitä voimme me tuskin saada antamaan atoomiakaan mittaamattomista ravintoaarteistaan. Meidän aikamme tuottaa koneellisia ihmeitä sellaisia kuin työkalukoneemme ja täsmällisyysmittarimme, miksikä siis saa keskellä Eurooppaa löytyä soita, kalattomia virtoja, laidunmaita ja kesantopeltoja? Kuinka voidaan kaksi miespolvea Gaussin jälkeen olla niin heikkoja laskutaidossa, ettei edes sormien avulla lasketa, kuinka paljon kalliimpaa on täyttää munanvalkuaisaineravinnon tarve lihalla, jonka tuotanto ottaa kalliin maamme haltuunsa, kuin kalalla, jota muuhun käyttökelpvoton meri tarjoaa meille valmiina, tai siipikarjalla, joka ei tarvitse laajoja niittyjä vaan elää hyvin jätteillä.

Mutta en huoli unohtua yksityiskohtiin. Minusta näyttää kyllin valaistulta tosiasia, että maanmuokkaus on kulttuurin lapsipuoli. Se astuu eteenpäin askeleen teollisuuden astuessa sata. Kaikki mitä vuosisatoihin on keksitty ihmiskunnalle runsaamman ravinnon hankkimiseksi on perunain Euroopan tuonti, jotka valmistavat proletaarille tilaisuuden uskoa olevansa kylläinen, kun hänen ruumiinsa itse asiassa vähitellen näantyy nälkään ravintoaineiden puutteessa, ja joka sallii kapitalistin painaa teollisuusorjan päivärahan mitä alimilleen. Hedelmätarhat, vihannesvainiot, sienikel-

larit näyttävät, kuinka runsaan ravinnon pienikin maapala antaa; kokemus osottaa, ettei ihmistyötä yleensä voida tuottavammin käyttää muuhun kuin maahan; jos maata muokattaisi lapiolla ja hangoilla eikä ylimalkaisella auralla niin riittäisi ehkä hyvinkin pieni maapala ihmisen elannoksi; mutta kuitenkin kärsimme ravinnon puutetta, elintarpeet käyvät yhä kalliimmiksi ja teollisuustyöläinen saa tehdä yhä pitempiä päiviä tullakseen kylläiseksi. Luonto näyttää ihmiselle, ettei tämä voi elää ilman peltoa, että hän tarvitsee maakenttää kuin kala vettä; ihminen näkee, että hän tuhoutuu jos hän riistäytyy irti turpeesta, että talonpoika yksin jatkaa sukuaan terveenä, kun sen sijaan kaupunki kuivaa asujantensa ytimen, tekee heidät sairaiksi ja hedelmättömiksi ja pettämättä kahden tai kolmen sukupolven jälkeen lopettaa suvun, niin että kaikki kaupungit sadan vuoden kuluttua olisivat hautuumaata, joissa ei elollinen olento astelisi, jollei kuolleiden tilalle aika ajoin tulisi uusia, asujamia maaseudulta; mutta kuitenkin ihminen itsepäisesti jättää pellon ja siirtyy kaupunkiin, eroo elämästä ja syleilee kuolemaa.

Nyt tulee taloustieteen professori ja opettaa meille liikkumattomin kasvoniilmein, että jonkun maan suurteollisuuden kehitysmitta myös on sen sivistyksen mitta ja että korkealle kehittynyt teollisuus tulee maalle siunaukseksi, tavarat kun sen kautta tulevat huokeammiksi ja niin köyhienkin saataviin. Tämä on levinneimpiä ja useimmin

matkituita kapitalistisia valheita. Kirous teollisuustuotteiden huokealle hinnalle! Se ei ole hyvätyö muille kuin työnantajille ja välikäsille. Olemme nähneet, miten se huokeus saavutetaan, kapitalistisella kilpailulla, jonka kulut työläinen maksaa, ihmistyön tunnottomalla, rikollisella käyttämisellä. Päiväpalkkalainen on joka päivä 10, 12 ehkä 14 tuntia sidottu koneeseensa, jotta pumpulikangasta saataisi niin huokealla. Hän ei oikeastaan koskaan pääse niin pitkälle, että tuntisi elävänsä. Hän elää elämänsä tehtaan alastomain seinäin sisällä ja tekee sarjassa kulkevia, ikuisesti samoja, konemaisia liikkeitä. Hän on ainoa elävä olento mailmassa, jonka täytyy tehdä luonnotonta työtä pitääkseen elimistöään yllä. Kiitos moisen ihmistyön on tavara halpa. Mutta se käy myös huonommaksi. Koko teollisuustuotantomme pyrkii korvaamaan parempia raaka-aineita huonommilla ja niin paljon kuin mahdollista vähentämään sen määrää valmiissa tavarassa. Miksi? Siksi että raaka-ainetta, etenkin jos se on elimellistä laatua, s. o. tulee eläin- tai kasvikunnasta, ei voida saada muutoin kuin täyttämällä ihmistyön korvausta vastaan ja siksi on se kallis. Ihminen yksin on tyhmempi kuin maa, yksinkertaisempi kuin lehmät ja lampaat lahjottaessaan pois hermo- ja lihasvoimansa muutoin kuin täyttämällä arvoa vastaan. Työnantajalle on silloin edullista säästää kallista raaka-ainetta ja tuhata huokeata ihmistyötä. Siksi väärentää ja vähentää hän edellistä ja antaa vaivaloisten ja mutkikkaiden työta-

pojen kautta s. o. työvoiman runsaalla käyttämisellä, tavaralleen uljaan ulkonäön. Valmiissa puuvillakankaan kappaleessa, jonka englantilainen tehtailija lähettää markkinoille, on niin vähän puuvillaa ja niin paljon työtä kuin mahdollista. Kangas on huokeata, koska tehtailijan ei tarvitse palkita inhimillistä orjaansa niin hyvin kuin sitä maata, joka hänelle puuvillaa antaa.

Mutta ei ole ollenkaan välttämätöntä, että tavarat ovat niin huokeat. Niiden huokeus houkuttelee tuhlaavaan käyttöön. Meidän päiviemme kulttuuriasemassa uudistaa köyhäkin vaatteensa useammin kuin tarkkaan laskien olisi välttämätöntä ja panee pois sellaisen vaatekappaleen, joka vielä on kunnollinen, kuten selvästi Europasta käsin harjoitettu valmiiden vaatteiden kauppa meren yli osottaa. Ja niin huokeita kuin tavarat ovatkin, on eurolainen vuoden mittaan maksanut niistä yhtä paljon kuin jos ne olisivat olleet paljoa kalliimmat, sillä silloin olisi hän käyttänyt niitä kauemmin. Siinä onkin sitten kuulun halpahintaisuuden, taloudellisen elämämme ylpeyden käytännöllinen tulos. Kuluttajalle ei se ole mikään helpotus eikä säästö, koska komentava tapa samalla edistää tavaraintuhoamista. Mutta tuottajille on se kirous, sillä se alentaa yhä hänen työnsä hintaa ja pakottaa häntä yhä suurempiin ponnistuksiin.

Kun nyt jokainen yksilö, joka ei kuulu toimeentuloon vähemmistöön, samalla kertaa on jonkun tavaran tuottaja ja muiden kuluttaja, niin jää

suurteollisuuden kiitetyn kehityksen tulokseksi yhä hurjempi ajometsästys, jossa tämä yksilö samalla on metsästäjä ja riista, juoksee hengen itsestään ja lopuksi läähättäen uupuu maahan. Pitempiä-kaista, kovempaa työtä tavarantuottajalle, mielettöntä, syntistä kulutusta, kas siinä tavarantuotannon ja huokeille hinnoille perustuvan teollisuuskehityksemme välitön tulos. Otaksukaamme, että elintarpeiden hintain pysyessä muuttumattomina, kaikki teollisuuden tuotteet nousi, tasan nelinkertaiseen hintaan. Mikä onnettomuus se olisi? En minä mitään sellaista huomaa, vaan kyllä äärettömiä etuja. Kukin yksilö kyllä teettäisi uuden puvun vain kerran vuodessa neljän sijaan, ja uusisi kalustonsa joka 20:es vuosi 5:n asemesta. Teollisuustyöläinen saisi nelikertaisen palkan työstään; s. o. jos hänen nyt täytyy työskennellä 12 tuntia elämistarpeensa täyttääkseen, saavuttaisi hän saman tuloksen kolmena tuntina. Numerolleen jäisi kaikki vanhoilleen, yksityisen kuluttajan menoissa ei tapahtuisi mitään muutosta. Mutta suunnaton tulos olisi saavutettu, työläisestä olisi kaleeriorjan sijaan tullut vapaa mies. *) Hänellekin avautuu kaikkien korkein ylellisyys, joka häneltä nyt kielletään, jouten olo. Tämä merkitsee sitä, että hän ottaisi osaa kulturi-ihmisen korkeampiin nautintoihin, kävisi museoissa ja teattereissa, lukisi,

*) Kaleeriorja oli entisajan soutuilaivaan kahlehdittu pakkotyöläinen.

tarinoisi, unelmoisi, että hän lakkaisi olemasta tyhmä kone ja ottaisi arvonsa ihmisenä muitten ihmisten rinnalla, täytyy huutaa työläisille: Te olette pelottavan turmionrattaan pyörteessä. Vapautukaa, tai menette hukkaan. Mitä enemmän te päivässä teette työtä, sitä huokeammiksi tulevat tuotteenne, sitä mielettömämmäksi kulutus, sitä enemmän täytyy teidän tehdä huomena työtä voidaksenne laahata itseänne eteenpäin! Ottakaa vapaa-päiviä. Käykää jouten! Vähentäkää työnne puoleen, neljännekseen. Tulonne pysyvät samoina, jos kukin vain kuluttaa sen, mitä tarvitsee ja tekee työtä niin paljon kuin hänen tulee.

Taloustieteen professorit ovat toista mieltä. Ihmisten jouten olo on heille kauhistus ja elon autuus on heistä työvoiman äärimmilleen käyttäminen. Heidän oppinsa mahtuu kahteen käskyyn: kuluta niin paljon kuin mahdollista, olkoon todellista tarvetta tahi ei; valmista niin paljon kuin mahdollista katsomatta siihen onko tavara tarpeellinen vaiko ei. Nämät viisaat miehet eivät näe eroa laiskojen tyhmyrien töllisteltäviksi aiotun parin minutin ilotulituksen ja koneen välillä, joka vuodet läpeensä valmistaa sänkyjä ja kaappeja. Tämä ilotulitus maksaa 50,000 mk., se edustaa paitsi raaka-aineita 50:n miehen vuoden työtä hengen vaarassa. Tämä kone maksaa 10,000 mk. Tyyneenä käy taloustutkija työhönsä ja opettaa sitten: ilotulitus on täsmälleen 5 kertaa konetta arvokkaampi, työväkeä on kummassakin tapauksessa

yhtä hyödyllisesti käytetty, ilotulituksen tuottaminen on rikastuttanut maata yhtä paljon kuin 5:n koneen tuottaminen, ja jos olisi mahdollista pitää miljoonan työmiestä ilotulituksia valmistamassa ja vuosittain myydä niitä miljoonan arvosta niin voisi onnitella maata tämän kukoistavan teollisuuden johdosta, työväkeä heidän ahkeruutensa ja taitavuutensa johdosta.

Muodollisesti on ajatusjuoksu moitteeton. Mutta tosiasiallisesti on se saivartelemaa viisastelua pahinta laatua. Totta kyllä, jo jossain raketista saa saman maksun kuin kanasta, on raketti täsmälleen yhtä arvoinen kanan kanssa ja raketinvalmistaja on lisännyt kansallisrikkautta samalla määrällä kuin kanan kasvattaja. Ja kuitenkin on tämä valhe. Ei ole ihmiskunnalle yhdentekevää tuotetaanko raketteja vaiko kanoja, alppioppaan merkitys ei ole sama kuin leikkuukoneen hoitajan, vaikka hän ehkä saa paremman palkan. Tiedän kyllä että näillä mielipiteillä johtuu ahdistamaan kaikkea ylellisyystuotantoa. Enkä epäilekään sanoa, että kellään ihmisellä ei ole oikeutta vaatia oikuilleen tyydytystä niin kauan kuin toisten todelliset tarpeet ovat täyttämättä. Ei ole oikeutta ottaa työmiestä esimerkkinä käyttämäämme ilotulitustehtaaseen, niin kauan kuin toiset näkevät nälkää, koska hän on otettu maatyöstä; ei ole oikeutta tuomita päiväpalkkalaista 14:n tunnin orjatyöhön jotta sametti tulisi huokeammaksi. Ihmiskunnan suurena taloudellisena tehtävänä ei

ole tavarain tuottaminen, joista voidaan saada palkkaa, vaan ensi sijassa todellisten elimellisten tarpeiden tyydytys. Näitä on kaksi: ravinto ja suvunjatkaminen.

Toinen tarkoittaa yksilön, toinen suvun ylläpitämistä. Näennäisesti voitaisi nämät molemmat tarpeet yhdistää yhdeksi ja suvunjatkamisvietin tyydytys erottaa ehdottomasti välttämättömäin sarjasta. Mutta vain näennäisesti. Suvunsäilytysvietti on aivan yhtä paljon voimakkaampi itsensäilytysviettiä kuin suvun elinvoima on valtavampi kuin yksilön. Ei ole vielä nähty, että riittävin suunta lukumäärää ihmisiä — sanokaamme koko kansanheimoa — olisi riittävän pitkän aikaa ehdottomasti voitu estää suvunsäilytystarvettaan tyydyttämästä. Jos niin satuisi, jos tulaisi yleiseen, kansalliseen sukuelämäpuutteeseen, niin nähtäisi intohimoja ja tekoja, joiden rinnalla nälänhädän kauheimmat tapahtumat painuisivat lapsikamarileikiksi. Molemmat suuret elimelliset tarpeensa on ihmisen saatava tyydytetyiksi, kaikki muu on toisarvoista. Ihminen, joka on kylläinen, jolla on suoja myrskyä ja sadetta vaastaan ja toista sukupuolta oleva toveri rinnallaan, voi olla tyytyväinen jopa aivan onnellinenkin ja vailla toiveita. Nälkäinen taas ei voi ollenkaan olla onnellinen, vaikkapa hän kultakirjaisessa puvussa orkesterin sävelten soudessa vaeltaisi Vatikaanin museossa. Tämä on yksinkertaisen selvää. Se on proosaan käännetty tarina kanasta, oka löysi helmen ja valitti, ettei se ollut jyvä. Ja

kuitenkin käy tämä yli taloustieteen ymmärryksen eikä ole kenenkään tämän tieteen professorin päähän pistänyt tutkia oppinsa pätevyyttä eläinsatujen yksinkertaisen viisauden valossa. Kultturi-ihmiskunnan teolliseen kehitykseen sovellettuna merkitsee tarina kanasta ja helmestä aivan yksinkertaisesti: »vähemmän Manchester pumpulikangasta ja Sheffieldveitsiä, mutta enemmän leipää ja lihaa!»

Minkä teoria tähän saakka on laiminlyönyt, sen käytäntö pian kyllä tarpeelliseksi havaitsee; nimittäin osottaa kapitalistisen taloustieteen tähän saakka virheettömien lauseiden nurinkuruisuuden. Jo nytkin työskennellään kaikkialla järjettömän paljon, ja tuotetaan enemmän kuin tarve vaatii. Miltei jokainen kultturimaa koettaa viedä maasta tavaroita ja tuottaa elintarpeita. Edellisten markkinat alkavat loppua. Liioittelematta voi sanoa, että Europan pääkansain suurteollisuudelle on miltei ainoastaan Keski-Afrika tallella, jota varten työskennellä. Tämä voi vain paheta, ei palautua. Teollisesti kehittymättömät maat edistyvät. Työtapoja parannetaan vielä, koneita lisätään ja tehdään täydellisemmiksi. Entä sitten? Sitten täyttää kukin maa tarpeensa, vieläpä tuottaa enemmänkin tarjoten naapurille, joka ei sitä voi käyttää. Viimeinen ylisen Kongon alaston neekeri saa pumpulipukunsa ja pyssynsä, viimeinen Papua-neekeri pukeutuu saappaisiin ja paperikauluksiin. Europalainen on silloin päässyt niin pitkälle, että hän joka viikko ostaa uuden puvun, ja sanoma-

lehteä lukiessaan ostaa hän koneen kääntämään sen lehtiä. Silloin on niiden taloustutkijain kulta-aika, jotka uneksivat rajatonta tuotantoa, määrätöntä kulutusta ja tarkotuksetonta teollisuutta. Ja tänä kulta-aikana, jolloin maat ovat täynnä tehtaan piip-puja kuin puuta, ravitsevat kansat itseään kemiallisilla sotkuilla leivän ja lihan asemesta, tekevät työtä 18 tuntia päivässä ja kuolevat tietämättä että ovat eläneet.

Mutta kenties ei tarvitsekaan odottaa tämän kulta-ajan koittoa saadakseen nähdä kuinka laajoissa piireissä se käsitys voittaa alaa, että liioiteltu, yksipuolinen teollisuuskehitys on joukko-itsemurha, jonka ihmiskunta tekee itseään vastaan, ja että kaikki mitä taloustiede sen hyväksi sanoo, on valhetta ja petosta. On jo päästy siihen käsitykseen, että maa, joka vie ulos viljaa, joka köyhdyttää maaperää antamatta millään tavalla sille takasin niitä aineita, joita siitä on otettu, köyhtyy, tuokoonpa se sitten maahan vuosittain lukemattomia tonneja kultaa. Lopuksi tullaan käsitykseen siitäkin, että työvoiman, lihasten ja hermojen teollisuustuotteiden muodossa tapahtuva vienti aikaa myöten köyhdyttää kansan, kuinka paljon rahaa se sitten ansaitseekin. Europalainen teollisuustyöläinen on jo tänä päivänä Keski-Afrikan mustaihoisen orja; hän tyydyttää nälkensä perunoilla ja ryypyllä, hän viettää konehuoneessa elämänsä ilman päivän sädettäkään, ja hän kuolee keuhkotautiin — jotta tuo raakalainen saisi elää entistä

mukavammin. Kuumeinen työ, jota ei kohdisteta elintarpeiden hankintaan, vaan teolliseen liikatuotantoon, luo lopuksi rahakkaiden nälkäisten kassan. Ja niin voi maailma saada nähdä näytelmän, kuinka maa, jossa uusimman mallinen piano on joka töllissä, mutta jonka upouutukaisissa vaatteissa käyvillä asukkailla on riisitauti luissa, tuberkeliä keuhkoissa, mutta ei verta suonissa.

IV.

Tunne olevaisten taloudellisten olojen sietämättömyydestä on yleinen. Perinnötön proletaari, jonka ajatus jokapäiväisen nälän vaikutuksesta alinomaa palaa takaisin tähän aineeseen, käsittää kättensä työllä luovansa rikkautta, ja vaatii osaansa tästä. Mutta hän erehtyy pannessaan vaatimustensa perustaksi kaikellaisia teorioja, jotka eivät kestä arvostelua. Löytyy vain yksi ainoa luonnollinen ja tosi todistuskappale, joka olisi vastaanväittämätön; se nimittäin että hänellä on voimaa ottaa haltuunsa tuottamansa tavarat, että rikosten vähemmistö ei tätä voi estää ja että hänellä siis on oikeus pitää mitä tuottaa ja ottaa mitä tarvitsee. Tällä todistus kappaleella lepää koko nykyaikainen yhteiskuntarakennus. Se on tehnyt heikommat yksilöt ja kansat väkevämpäin orjiksi, se on tehnyt viisaat ja häikäilemättömät ihmiset miljoonanomistajiksi ja kapitaalil mailman rajattomaksi hallitsijaksi. Vähemmistö, toimeettomat ja riistäjät, nojautuu joka päivä tälle todistuskappaleelle painaakseen takasin työläisten ja riistetettyjen

vaatimukset. Vain proletaari, jonka henki jyrkkyydestä huolimatta on kapitalistisen oikeus- ja siveys-käsityksen vallassa, jättää käyttämättä tämän, vastaansanomattoman, luonnollisesti maailmankatsomuksesta johtuvan todistuskappaleen ja hakee mieluummin vaatimustansa oikeutukselle todisteita kaikellisista ajatuskummituksista, joiden joukossa kommunismi on levenneimpiä ja uskotuimpia. Hän antautuu näin tyhmästi kyllä alalle, jossa hän jää tappiolle. Kapitalismille on helppo osottaa tämä teoria vääräksi. Itse asiassa on kommunismi, sellaisena kuin kaikki sosialistiset koulut sitä saarnaavat, sellaisen mielikuvituksen houraileva tuote, joka antautuu haaveileville unelmille välittämättä todellisesta maailmasta. Joitakin omistussuhteita, joita on löytynyt historiallisina aikoina ja joiden jätteitä siellä täällä vielä on havaittavissa, voisi pintapuolisesti katsoen pitää kommunismina; mutta niillä on kaikilla edellytyksenä käsitys yksilöllisestä, tarkasti rajotetusta, kyseessä olevan joukosta erotetusta omaisuudesta. Ja pienenpuoleisessa yksilöjoukossa yhteisen syntyperän tai muiden seikkain perusteella löytyy niin täydellinen yhteenkuuluvaisuuden ja keskenäisen edesvastuun tunne että perhe tai kyläkunta tai koko heimo tuntee olevansa ikäänkuin yksi ainoa yhdistetty korkeampi olento, niin on ajateltavissa, että tällä yhteisyksilöllä on yhteisomaisuuttakin, jota yksityinen ei saa ottaa haltuunsa omaksi edukseen ja muiden vahingoksi. On helppo osottaa,

ettei yhteisomistuksella, sellaisena kuin se vielä ilmenee eurolaisissa oloissamme venäläisessä mirissä ja kroatilais-slavonilaisessa taloyhdistyksissä j. n. e., ole mitään tekemistä kommunismin, s. o. periaatteellisen kaikkien keskisen omaisuusyhteyden kanssa. Annahan vaan jonkun kolmannen, joka ei ole otettu tasa-omistajien piiriin, yrittää ottaa haltuunsa osaa yhteisomaisuudesta! Tämä saisi heti heimon, kyläkunnan, mirin j. n. e. kimppuunsa. Yhteisomaisuuden omistajilla on niin tuntuva persoonallisen omistuksen tunne, että ne tuntevat yhteisomaisuuttaan uhkaavan teon sattuvan niin kuin yksilöllinen omistaja täysin omistusoikeuksineen voi tuntea, kun on kyseessä hänen oma pussinsa. Vieläpä voi tämä yhteisomistus, joka ei ole periaatteellista kommunismia, vaan ainoastaan alkuperäisempi muoto persoonallista omaisuutta, pysyä yllä vain niin kauan kuin kaikki osakkaat syvästi ja välittömästi tuntevat kuuluvansa yhteen ja heillä on aivan samalaiset toimet, niin että yksilöjen työtä helposti voidaan keskenään vertailla eikä epäilystä voi syntyä tämän työn arvosta ja sen palkkion suuruudesta, jota jokainen voi vaatia. Mutta niin pian kuin tulee työnjako ja tuotanto suuntautuu usealle taholle, niin pian kuin tämän johdosta tulee välttämättömäksi määrätä arvosuhde hyvin erilaisten vaikka yhtä käyttökelpoisten työtuotteitten kesken, ja varmistaa, missä määrin kukin näistä mitä erilaisimmista töistä voi vaatia palkkaa, niin lakkaa

yhteisomistuksen mahdollisuus ja omaisuus muuttuu yksilölliseksi kädenkäänteessä. *)

Kommunismista ei siis ole etsittävä taloudellisen tehtävän ratkaisua; sillä se on luonnollinen tila vain hyvin alhaisella asteella oleville yhteiselimistöille, mutta ei sovi niin korkealla kannalla olevaan elämään kuin inhimillinen yhteiskunta on. Ei vain ihmiselle, vaan eläintenkin enemmistölle on yksilöllinen omaisuus luonnollinen tila. Sellaiseen omistukseen pyrkimyksen syynä on yksilöllisten tarpeitten tyydytyksen välttämättömyys. Jokainen eläin elättää itsensä, monet tarvitsevat keinotekoisien katon ylleen tai luonnollisen lymyapaikan. Ravintonsa ja hankkimansa pesän tuntee se omaisuudekseen eikä anna vastustuksetta toisen niitä riistää häneltä. — Elintapa, joka tekee edeltä arvion ja tulevaisuudesta huo-

*) Tämän kohdan johdosta on huomautettava, että se on kai kohdistettu jotain vanhempaa haaveelliskommunistista oppia vastaan, sillä uusaikaista sosialidemokratia eivät siinä lausutut syytökset tapaa. Alkuperäinen kylä ja heimo yhteisomistuksen hävitti todellakin työnjako, mutta — sitä tekijä ei ole ottanut huomioon — uusaikainen teollisuus on taas tehnyt helpoksi mitata eri tuotanto-olojen työn merkitystä, konetuotannossa kun ammattitaitojen erilaisuus haihtuu ja useimmat palkkalaiset joutuvat koneen palvelijoina aivan samaan asemaan. Yhteisten etujen tunne taas kasvaa voimakkaasti työväen järjestäymisen, valtio- ja kunnallis-sosialismin, osuustoiminnan y. m. kautta, kuten tekijä kirjan lopussa aivan oikein todistaa.

Suomentajan muistutus.

lehtimisen välttämättömäksi, laajentaa omistustunnetta ja kehittää oman omaisuuden hankkimishalua. Peto joka elää tuoreesta lihasta, erottaa omaisuudekseen käsillä olevasta määrästä vain niin paljon kuin yhteen ateriaan tarvitaan. Kasvinsyöjä sitävastoin, joka elää seudussa, missä on hedelmätön talviaika, ottaa osakseen luonnon yhteisestä varastosta paljoa enemmän kuin välittömästi tarvitaan tarpeitten tyydytykseen, hän haalii vielä kokoon paljon enemmän kuin hän seuraavana aikana voi kuluttaa, ja vähentää siten ilman elimellistä välttämättömyyttä toisten ravinto-osan; hänestä tulee kapitalisti ja häikäilemättömän itsekäs olento.*) Täten kokoovat orava, hamsteri, peltohiiri y. m. talven varalta varastoihin hedelmiä ja siemeniä aika määrät, joita ne eivät ole saaneet kulutetuksi kevääseen saakka, jolloin taas voivat tyydyttää tarpeensa metsästä ja pellolta suoraan. Ne eivät siis ainoastaan kokoo yksilöllistä omaisuutta, hanki varallisuutta vaan ovat rikkaitakin siinä merkityksessä, että niillä on yli tarpeiden tavaraa. Ihminen kuuluu siihen eläinlajiin, joka on pakotettu edeltäpäin arvioimaan. Yksilöllisen omaisuuden hankinta, sen kartuttaminen yli hetken tarpeiden, sen puolustaminen toisten anastusyriytyksiä vastaan, ovat siis ihmisen

*) Kapitalistiksi ei sosialidemokratia nimitä yksilöä, joka säästää oman työnsä ja luonnon suoranaisia tuotteita, vaan sitä joka rikastuu toisten työstä.

luonnollisen elintoiminnan ilmauksia, vaistoja, jotka ovat johtuneet itsesäilytyksen perusvietistä, joita ei voi pois juurtaa ja jotka vastakkaisen lainsäädännön kovimmankin painon alta yhä uudelleen alkuperäisellä voimalla purkautuvat esiin.

Mutta joskin yksilöllinen omaisuus on luonnollinen eikä sitä voi sortaa, niin löytyy muuan persoonallisen omistusoikeuden laajennus, joka on väärinkäyttö, jota vastaan järki nousee ja jota ei voida luonnollisilla syillä puolustaa, ja se on perintöoikeus. Tosin käskee suvunsäilytysvietti kaikkia eläviä huolehtimaan jälkeläisistä ja hankkimaan näille mahdollisimman edulliset elinehdot. Mutta nämät huolet eivät koskaan ulotu yli sen hetken, jolloin nuori jälkeläinen on kyllin kehittynyt kokonaan huolehtiakseen itsestään kuten vanhemmat ovat tehneet. Kasvinsiemenessä on vain koottuna niin paljon tärkkelystä, munassa vain niin paljon munanvalkuaisainetta, kuin alkio tarvitsee ravinnoksi aikaisimmalla täydellisen avuttomuuden asteellaan. Nisäkäs imettää penttuaan vain niin kauan kuin tämä itse ei voi käydä laitumella tai metsästä, ja lintu lakkaa kuljettamasta ruokaa poikasilleen niin pian kuin nämät ovat suorittaneet itsenäisen ensi lentonsa. Ainoastaan ihminen tahtoo varustaa jälkeläisensä lukemattomia sukupolvia eteenpäin tärkkelys- ja munanvalkuaisaineella, äidinmaidolla ja ravinnolla; vain ihminen tahtoo pitää lapsensa ja näiden jälkeläiset kaukaiseen tulevaisuuteen sillä alhaisella alkio-

asteella, jolloin pentu eläyttää itseään niillä, jotka ovat antaneet sille hengen eikä taistele ja ponnistele olemassa olonsa ylläpidoksi. Esi-isä on hankkinut omaisuutta, hän tahtoo jättää sen perheelleen, jos mahdollista ainaiseksi vapauttaakseen sen toimeentulotyöstä. Tämä on kapina kaikkia luonnonlakeja vastaan. Tämä on vaikea häiriö siinä maailmanjärjestyksessä, joka vallitsee koko elimellistä elämää ja joka määrää jokaisen elävän olennon itse hankkimaan paikkansa luonnon suuressa pöydässä tai tuhoutumaan. Tästä häiriöstä johtuvat kaikki taloudellisen elämän epäkohdat, ja samalla kuin se levittää puutteen ja huolten kirousta äärettömiin joukkoihin kostaa se aiheuttajalleenkin.

Ei hyödytä mitään se, että rikkaat itsetiedottoman rikollisella itsekkyydellä vetävät yhteiskunnalta kootut omaisuutensa ainaiseksi taatakseen lapsilleen ja lastensa lapsille hyvän elannon toimeentulossa, he eivät koskaan saavuta tarkotustaan. Kokemus osottaa että ilman hankkimiskuntoa ei löydy rikkautta, joka kestäisi sukupolvia. Peritty omaisuus ei koskaan pysy suvussa ja Rotschildinkaan miljoonat eivät voi suojella hänen jälkeläisiään seitsemännessä tai kahdeksannessa polvessa kurjuudelta, jos niillä ei ole sellaisia ominaisuuksia, jotka tekisivät heille mahdolliseksi perityttä miljoonittakin valloittaa itselleen hyvän paikan auringon alla. Niinmnohdoin vallitsee järkähtämätön laki, joka pyrkii tasaamaan niitä

häiriöitä, joita luonnottomasta omaisuuden perinnöllisyydestä johtuu yhteiskunnan taloudelliselle elämälle. Yksilö, jonka ei koskaan ole täytynyt käyttää alkuperäisintäkään elimellistä vaistoaan, elannon hankkimispyrintöä, menettäin myös sangen pian omaisuuden säilyttämisen ja puolustuskykynsä. Vain siinä tapauksessa että kaikki perheen jälkeläiset ovat aivan keskinkertaisia luonteita, pysyvät kaukana kaikista julkisista ja yksityisistä taisteluista, täydellisessä hämärässä ja n. s. koko maailman unohtamina viettävät yksitoikkoista, märehittävää elämää, vain silloin voivat ne toivoa saavansa pitää omaisuutensa vähentämättömänä. Mutta niin pian kuin tässä perheessä ilmenee yksikin ainoa olento, jolla on jossain määrin kuvitusvoimaa, tai joka edes johonkin suuntaan kohoaa yli tasaisen, kaavallisen keskinkertaisuuden, jolla on intohimoja tai kunnianhalua, joka tahtoo loistaa tai joka vain tahtoo tuntea elävänsä, niin on perityn omaisuuden vähennys tai menetys välttämätön, koska tuo hieman komeasti elävä rikkaan suvun vesa on aivan kykenemätön pennilläkään korvaamaan sitä, minkä on pannut menemään jonkin oikun tyydytykseksi. Omaisuuden laita on sama kuin elimistöjen. Sellaisella täytyy olla elintoiminta, jos mieli sen säilyä, niin pian kuin elämänilmaukset sen soluissa lakkaavat, vaipuu se mädännykseen ja sen nielevät ne mikro- ja makroskooppilliset olennot, jotka saalista vainuten täyttävät koko luonnon.

Aivan samoin voi sanoa, että omaisuus, jossa voimakas taloudellinen elintoiminta pitää yllä elämän kiertokulkua ja aineen vaihdosta, myös kuolee ja syövät sen ahaat mädännyselimistöt: kuokkavieraat, petturit, huijarit ja keinottelijat. Teennäisin keinoin voidaan omaisuuden samoin elävänkin raato säilyttää hajoutumista ja tuhoutumista vastaan; jälkimäinen antiseptisillä keinoilla, edellinen poikkeuslakien avulla, jotka muodostavat perittyjen omaisuuksien säilykenesteen; niistä näet tehdään sukuperintötiloja. Tämä on keksintö, joka antaa omituisen todistuksen siitä että rikkailla itsekkäillä aina on ollut hämärä aavistus perintöoikeuden luonnottomuudesta. Perinnön antaja tuntee tekevänsä rikoksen ihmiskuntaa vastaan ja että luonto kostaa hänen jälkeentulevaisilleen tämän sen lakien halveksimisen, ja hän yrittää luoda viimeisen sulun sen hyökkäyksiä vastaan; hän aavistaa ettei hänen lapsillaan ole kyllin voimakkaita käsivarsia pitääkseen kiinni peritystä omaisuudesta ja hän koettaa siksi katkaisemattomin sitein kiinnittää tämän heidän persooniinsa. Mutta sukuperintötilakin, tämän kuolleiden omaisuuksien karboolihappo, menettää aikaa myöten säilyttävän voimansa eikä suojaa rikkautta hajotusta eikä perhettä taloudellista tuhoa vastaan.

Perintöoikeus on siis poistettava; tämä on ainoa luonnollinen ja siksi myös ainoa mahdollinen parannuskeino kaikkia yhteiskuntaruumiin taloudellisia raihnaisuuksia vastaan. Ensi näke-

mältä tuntuu tuollainen toimenpide äärettömän jyrkältä, tuskin vähemmin tuntuva kuin esim. kaiken yksityisen omaisuuden takavarikko; mutta jos katsotaan hieman tarkemmin asiaa, niin on se vain loogillinen jatkuva kehitys nykyisistä ilmiöistä, jotka eivät pelota ketään. Niissä maissa, joissa sitkeimmin pidetään kiinni yhteiskunnan keskiaikaisfeudaalisesta järjestelmästä, on voimassa erikoisoikeus; s. o. perinnöttömyys, jota minä vaadin yleiseksi säännöksi kaikille jälkeläisille poikkeuksetta, kohtaa järjestelmällisesti kaikkia lapsia paitsi esikoista. Englannin vanhoillisin pääri toteuttaa siten ajatuksen, joka kenties vielä äsken näytti monesta lukijasta äärimmäisen kumoukselliselta. Jos ei nyt havaita mitään pahaa eikä ennen kaikkea mitään mahdotonta olevan siinä, että englantilaisen aatelismiehen myöhemmin syntyneet lapset ovat suljetut pois isäin omaisuuden suhteellisesta nautinnosta, miksi olisi väärin ja mahdotonta kohdella samalla tavalla kaikkien omistavain kaikkia lapsia? Totta on että pääri, joka tekee nuoremmat lapsensa perinnöttömiksi, kuitenkin antaa heille toisen omaisuuden, kasvatuksen, joka antaa heille tilaisuuden näytellä osaansa maailmassa. Mutta jos kaikki hankinta omaisuus hankkijan kuoltua tulee yhteiskunnalle, voi valtio antaa kansan koko nuorisolle sellaisen kasvatuksen ja sivistyksen, joka vastaa jokaisen taipumuksia, ja rikkaan miehen perinnöttömällä pojalla olisi siis ainakin samat edut kuin ne, joista päärin perinnötön nuorempi poika nykyisin iloitsee.

Mutta pääri tekee vielä muutakin niille lapsilleen, joille hän ei jätä omaisuutta: hän käyttää sääty- ja sukulaissuhteitaan vakuuttaakseen heille paikat valtion tai kuntain hallinnossa tai yksityisten palveluksessa, paikat, joilla on suuremmassa tai pienemmässä määrässä apurahain luonne. Mitä on tämä muuta kuin keskenäisyyden järjestöä, jonka kautta yksilö saa miltei suuremman olemisvarmuuden kuin riippumattomasta omaisuudesta? Tosin on tämä keskenäisyys ahdas ja itsekäs; se koskee vain yhtä luokkaa ja on sen tarkoituksena enemmistön riistäminen muutamain loisolijain eduksi. Mutta ajateltakoon vain sellaisen keskenäisyyden siteitä kiinnitetyiksi kokonaisen yhteiskunnan ympäri ja tarkottaen hyödyllistä tuotantoa eikä loisolijoita; ajateltakoon valtiota, joka takaa koko nuorisolle kasvatuksen ja — jos vanhemmat eivät siihen kykene — elannon aina siihen ikään saakka, jolloin täytyy voida elättää itsensä, ja joka kun nuoriso on siihen ikään päässyt, antaa itsenäisen työn välineet; eikö olekin sellaisessa keskenäisessä yhteiskunnassa edeltäpäin pidetty parempaa huolta kustakin yksilöstä kuin nyt englantilaisen päärin nuoremasta pojasta, ja onko silloinkin isän omaisuuden valtiolle pidätys vääräys lapsia vastaan?

Tämän ajatuksen käytännöllinen toteuttaminen kohtaisi alkuaikoina tosin vaikeuksia, sitä en hetkeäkään kiellä. Vanhemmat koettaisivat lämminkätisin lahjoin kiertää perintöperuutustakin,

eikä olisi helppoa valtiolle ehkäistä tätä petosta, joka antaisi ainakin osan isien omaisuudesta siirtyä lapsille. Mutta tällä ei ole aivan suurta merkitystä järjestelmälle, jonka vallitessa inhimillinen katsantokanta nopeasti ja perinpohjin uudistuisi; vanhemmat huomaisivat kyllä, että omaisuuden puute ei uudistetussa yhteiskunnassa merkitse kurjuutta ja puutetta, ja pyrkimys antaa jälkeläisensä tulla maailmaan koronnostajana heikkenisi tuntuvasti. Omistavain silmällä pito ja asiakirjain, joihin kai suurin osa liikkuvaa omaisuutta lienee sidottu, siirtäminen ei ole mahdoton, eikäpä vaikeakaan. Huonekaluja ja yksityisiä arvoesineitä, taideteoksia y. m. voisi muuten vanhempain muistoksi jättäen erottaa luovutuksesta ja kiinteään omaisuuteen nähden olisi kaikki lain kiertäminen mahdottomuus. Tämä on juuri tärkein, jopa ainoa oleellinen kohta järjestelmässä. Koko maan kaikkine rakennuksineen, tehtaineen, kulkuneuvolaitoksineen j. n. e. täytyy tulla yhteiskunnan luovuttamattomaksi omaisuudeksi ja aina ihmisijän kuluttua kokonaisuudessaan tulla tälle takaisin. Haluan on valtiolta saatava maatila tai tehdas elinijäksi ja maksettava siitä vuotuista vuokraa, joka vastaa omaisuuden helposti lasketun kapitaaliarvon sopivaa korkoa. Ei ole tämä mikään kuulumaton kumouksellinen uutuuus, vaan aivan yksinkertaisesti jo monessa kohdin, etenkin Englannissa ja Italiassa, löytyvään olojen edelleen kehittäminen. Näissä maissa on suurten maatilain omistajia, jotka

eivät itse viljele maitaan, vaan antavat ne vuokraisten haltuun. Ei mikään estä yhteiskuntaa panemasta kaikkia maanviljelijöitä ja tehtailijoita Englannin vuokraajain asemaan ja tunnustamasta vain yhden maanomistajan: valtion. Tämän järjestelmän vallitessa olisi yksityiselle mahdollista hankkia persoonallista omaisuutta, vaikka tämä tuskin voisi kasvaa niin suunnattomaan suuruuteen kuin riistäjäin ja loisten omaisuus nykyisen taloudellisen yhteiskuntajärjestyksen vallitessa. Lahjakas tai ahkera saavat uhkeammassa elannossa palkan suuremmasta kunnostaan, keskinkertaisen tai laiskan täytyy tyytyä niukempiin tuloihin; vain se, joka työtä pelkää, huomaa olevansa tuomittu puutteeseen, jopa turmioon.

Kovin suurten maa-alain kokoontumista yhden ainoan vuokraajan käsiin estäisi se seikka, että olisi vaikea saada työväkeä; sillä kun se, joka tahtoo tehdä työtä, voi saada oman maan valtiolta, ei hänellä ole mitään syytä ruveta toisen palvelukseen ja tulla riippuvaksi työnantajasta. Järjestelmän kehitys johtaa välttämättömyydellä siihen, että yksityinen pian pyytää vain niin paljon maata, kuin hän itse voi muokata — luonnollisesti perheineen. Täten estettäisi myös teollisuuden luonnoton kehitys ravintoaineiden tuotannon kustannuksella. Sillä kun kuka tahansa yhtä hyvin voi tulla riippumattomaksi viljelijäksi kuin tehtaalaiseksi, niin pidetään teollisuutta vain siinä tapauksessa parempana, että se voi tarjota miel-

lyttävämmän elannon ja runsaammin tuloja kuin maanviljelys, eikä tehdassaleissa tule olemaan mitään tungosta työnhakijain kesken, jotka tarjoutuisivat toistaan huokeammalla ja tyytyisivät mitä vähimpään omaisuuden ja nautintojen määrään. Todellisia vaikeuksia voi syntyä vasta siten, kun valtioon tulee liikaa väkeä ja maata on niukasti. Silloin käy mahdottomaksi täyttää kaikki peltomaata ja tehtaita koskevat hakemukset, ja osan kasvavaa nuorisoa täytyy lähteä maasta. Korkealle kehittynyt maanviljelys voi kuitenkin, kuten yllä on osotettu, siirtää tämän välttämättömyyden hyvin kaukaiseen vastaisuuteen.

Tämä järjestelmä on epäilemättä myös jonkunlaista kommunismia. Se jota tämä sana pelottaa, muistakoon, että me jo elämme täydessä kommunismissa, vaikka ei toimivassa niin kuitenkin kärsivässä. Meillä ei ole omaisuudenyhteyttä, mutta kyllä yhteisiä velkoja. Ei ketään taantumusmiestä kauhistuta se, että jokaisella valtion kansalaisella vain sillä perusteella, että kuuluu valtioon, on velkaa summa, joka esim. Ranskassa nousee lähes 600 fr. kutakin kohti. Miksipä häntä kauhistutaisi, jos perinpohjaisen mullistuksen kautta jonkun valtion kansalainen velallisesta tulisi vastaavan valtio-omaisuuden osuuden omistajaksi, jos valtiolla ei olisi vain yleisiä velkoja vaan myös yleistä omaisuutta ja jos se ei aina vain vaatisi veroja jäseniltään vaan myös antaisi heille omaisuutta kuten se nytkin jo tekee pienelle osalle

ihmisiä?. Valtio omistaa muuten jo nytkin monenmoista omaisuutta, palatseja, metsiä, tiloja, laivoja, ja se tosiasia, että omaisuus, joka ei ole yksilöllistä vaan kaikille kansalaisille yhteisesti jakamattomasti kuuluvaa, on käytännöllistä kommunismia, ei selviä useimpain tietoisuudelle vain siksi, että vielä voimassa olevat keskiaikaiset valtiolaitokset edustavat käsitystä, että yleinen omaisuus on yksilöllistä, ruhtinaan tai kuinka sanotaankaan, valtiopäällikön omaisuutta. Valtiovelat, valtion omaisuus, verot eivät ole ainoat muodot, joissa kommunismi ilmenee meidän keskellämme. Muutamanlainen liikeluotto ei ole muuta kuin puhdasta kommunismia. Kun yksityinen henkilö lainaa toiselle rahaa taskustaan, tai antaa tämän käytettäväksi omaisuutensa perustuvan osotuksen, jota kolmas henkilö pitää kilisevänä rahana, niin on tämä yksilöllisen omaisuuden voittoa; mutta jos pankki, joka antaa ulos seteleitä yli vastaavan metallimääränsä — ja monissa pankeissa nousee setelimäärä yli metallivastaavaa kolmannekseen setelimäärästä ja ylikin — myöntää henkilölle tämän sitoumusta vastaan setelilainan, jolla tämä voi hankkia kaikellaista omaisuutta, niin on tämä puhtaasti kommunismin ilmaus. Pankki ei anna hankkimaansa, säästettyä työtä s. o. rahaa, vaan osotuksen työstä, joka suoritetaan tulevaisuudessa, ja että yhteiskunta kunnioittaa tätä osotusta, että yhteiskunta antaa omaisuuksia seteleitä vastaan ilman metallivastaavaa, se on kunnianosotus ihmis-

ten keskenäiselle edesvastuulle, se tunnustaa tosiasiassa että jokaisella yksilöllä on oikeus vaatia omansa olevasta omaisuudesta, vaikkakin hän ei vielä tätä osuutta vastaan voi tarjota persoonallisesti hankittua vasta-arvoa.

Kaiken omaisuuden joutuminen valtiolle hankkijan kuoltua luo miltei tyhjentyttömän yhteisen omaisuuden lopettamatta yksityistä hallussa pitoa. Joka yksilöllä on silloin yksityinen ja yhteinen omaisuus kuten hänellä on ristimä- ja sukunimi. Valtionomaisuus, joka hänellä on syntyessään, vastaa hänen sukunimeään, oma omaisuus, jonka hän eläessään on ansainnut ja josta hän yksin saa vetää hyötyä kenenkään ahdistamatta, vastaa hänen ristinimeään, ja molemmat yhdessä merkitsevät taloudellista niinkuin molemmat nimet yhdessä hänen kansalais-persoonansa. Samalla kuin yksilö työskentelee omaksi hyväkseen työskentelee hän myös yhteiskunnan hyväksi, jolle kerran tulee kaikki, mitä hän on hankkinut yllensä mitä hän on kuluttanut. Yhteiskunta omaisuus muodostaa sen suunnattoman säiliön, joka toisen ylellisyydellä auttaa toisen puutetta ja jokaista sukupolvea varten tasaa yhä uudelleen kohoavat omaisuuden jaon erilaisuudet, jotka perintöoikeus sitävastoin varmistaa ja joka sukupolven mukana terottaa.

Sellaiseen yhteiskunnan taloudellisen järjestämisen uudistukseen on päästävä, koska järki ja luonnontieteellinen maailmankatsomus molemmat

sitä vaativat. Yhden perusaatteen täytyy vallita yhteiskuntaa ja tämä perusaate voi vain olla joko individualismi yksilöllisyys s. o. egoismi, itsekkyyks, tai solidariteettiä, keskenäinen edesvastuu s. o. altruismi, lähimäisrakkaus. Nykyisin ei valitse individualismi eikä solidariteetti täysin johdonmukaisesti, vaan molempain sekotus, joka on järjetön ja epäloogillinen. Omistusoikeus on yksilöllisesti järjestetty ja itsekkyyks johtuu perintöoikeudessa äärimmäisille rajoilleen, se kun ei tyydy petoksella ja väkivallalla vain raastamaan itselleen mitä saa vaan koettaa vielä ikuisiksi ajoiksi estää kaikkia muita ihmisiä pääsemästä siitä nauttimään. Mutta omistava ei myönnä omistamattomalle oikeutta vedota siihen periaatteeseen, jota hän itse rikkaudestaan kiittää. Omaisuutta kootaan ja säilytetään yksilöllisyyden nimessä; mutta puolustus tapahtuu keskinäisyyden nimessä. Rikas nauttii paatuneella itsekkyydellä suhdattoman suurta omaisuusosaansa, jonka hän on osannut saada haltuunsa; kun köyhäkin samoin haluaa olla yksilöllinen ja itsekäs ja ojentaa kätensä toisen omaisuuteen, niin pistetään hän vankilaan tai hirtetään. Itsekkäiden etujen häikäilemätön ajaminen on koronkiskonnan ja keinottelun muodoissa luvallinen mutta kielletty ryöväyksen ja varkauden muodoissa. Sama periaate on toisessa tapauksessa ansio, toisessa rikos. Terve ihmisäly nousee tällaista vastaan. Saavuttakoon vain itsekkyyttä, mutta hyväksyttäköön se sitten rohkeasti joka tapauksessa.

Jos on rikkaalla oikeus hekumoida joutilaisuudessa, koska on onnistunut saattamaan maata alaisekseen tai riistämään hänelle työskennelleitä ihmisiä, niin täytyy myös olla kohtuullista että köyhä lyö hänet kuoliaaksi ja pitää hänen omaisuuttaan saaliinaan, jos tällä on rohkeutta ja voimaa sellaiseen yritykseen. Se on loogillista. Tosin tuhoutuu yhteiskunta tällaisen logiikan kautta ja sivistys menee helvettiin ja ihmisistä tulee petoja, jotka yksin harhailevat metsissä ja raatelevat toisiaan. Siis, jokaiselle, joka ei pidä sellaista tilaa yhteiskunta kehityksen ihanteellisena päämääränä, ei ole muuta neuvoa kuin puolustaa toista periaatetta, solidaarisuutta, keskenäisyyttä. Silloin ei enää sanota: kukin omasta puolestaan, vaan yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta. Silloin tunnustaa yhteiskunta velvollisuudekseen ylläpitää elatusansionsa vielä kypsymätöntä nuorta polvea ja kehittää sitä, pitää huolta vanhuksista, jotka eivät itse enää voi itseään elättää, auttaa heikkoja ja antaa puutteen jäädä ainoastaan vapaaehtoisen laiskuuden rangaistukseksi. Mutta tämän velvollisuuden täyttäminen on mahdollinen vain yhdellä ehdolla: että (omaisuuden) perintöoikeus poistetaan.

Suuria ja ratkaisevia tapauksia on edessä taloudellisella alalla, eikä ole mahdollista pitää niitä kauan ratkaisemattomina. Niin kauan kuin joukot olivat uskovaisia voitiin niitä maallisessa kurjuudessa lohduttaa taivaallisella autuudella. Nyky-

sin kun valistus leviää, vähenee yhä niiden karsivällisten luku, jotka ehtoollislevissä tuntevat saavansa korvauksen päivällisestä ja pitävät papin antamaa paikanosotusta paratiisissa yhtä hyvänä kuin hyvän maallisen pellon välitöntä omistusta. Omistamattomat laskevat oman ja rikkaitten luvun ja havaitsevat olevansa voimakkaampia ja enemmistössä. He tutkivat rikkauten lähteitä ja havaitsevat, ettei keinottelulla, työväen nylkemisellä eikä perintöoikeudella ole enempää järkevää perustetta kuin rosvouksella ja varkaudella, joita laki ankarasti rankaisee. Samalla kuin joukkojen köyhtyminen jatkuu sen kautta, että heidät erotetaan maasta ja mannulta, ja omaisuus yhä kasaantuu muutamiin harvoin käsiin, käyvät taloudelliset vääryydet yhä sietämättömämmiksi ja sinä päivänä, jona kansanjoukoilla nälän lisäksi on tieto tämän kaukaisemmista syistä, ei ole löytyvä mitään estettä, jota joukko ei poistaisi ja työntäisi tieltään saavuttaakseen oikeuden syödä kyllikseen. Nälkä on niitä harvoja alkeisvoimia, joita vastaan ajan pitkään eivät uhkaukset eikä vakuutukset auta. Sepä se myöskin on se voima, joka mikäli voi aavistaa, on paneva maan tasalle meidän taikauskolle ja itsekkyydelle perustuvan yhteiskuntarakennuksemme, jota filosofia yksin ei voi kumoon kaataa.

